

PT#V/5/2013

Stanovení mikroskopického obrazu v
přírodních koupalištích, stanovení sinic
a stanovení chlorofylu-a

Petr Pumann

Státní zdravotní ústav

Seminář k vyhodnocení PT#V/5/2013

21.11.2013

upraveno pro zveřejnění na internetu

IDENTITA

Program zkoušení způsobilosti

Název Stanovení mikroskopického obrazu v přírodních koupalištích, stanovení sinic a stanovení chlorofylu-a
Označení PT#V/5/2013
Vydáno dne 20.11.2013

Organizátor

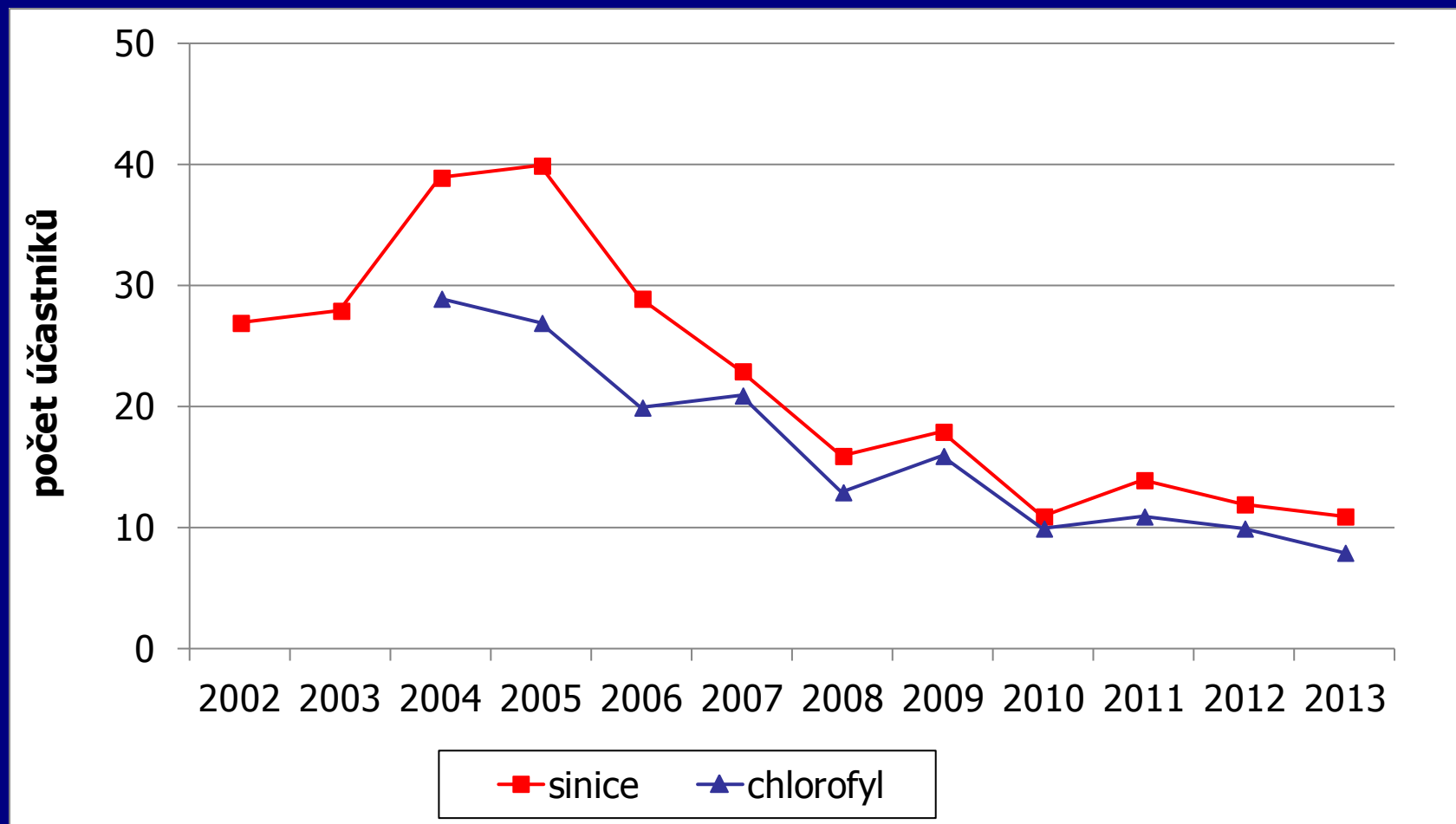
Adresa Státní zdravotní ústav
Expertní skupina pro zkoušení způsobilosti
Šrobárova 48
Praha 10
PSČ 100 42
IČ 75010330
Kontakt Mgr. Petr Pumann
Pozice koordinátor programu
Telefon 267082220
Fax 267082271
E-mail ppumann@szu.cz
Internet <http://www.szu.cz/pzz-voda>

Účastník

Adresa [redacted]
[redacted]
[redacted]
PSČ [redacted]
IČ [redacted]
Kontakt [redacted]
Telefon [redacted]
E-mail [redacted]
Kód 1166

kód účastníka, pod kterým je veden v celé zprávě

Vývoj počtu účastníků programu

Akce

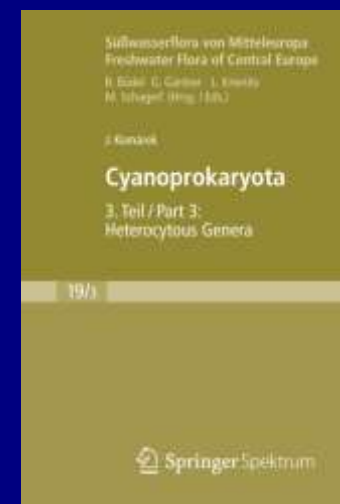
- **Vodárenská biologie 2014**
  - 5.- 6.2.2014 Praha, hotel DAP
- **Determinační kurz 2013**
  - 9.-12.6.2014 – Vodňany
- **Kurzy pro začátečníky**
  - SZÚ – podle dohody
- **Semináře Třeboň (Lenka Šejnohová)**
  - zřejmě až 2015

Literatura

➤ **Süßwasserflora von Mitteleuropa,
Bd. 19/3: Cyanoprokaryota**

autor: Jiří Komárek, 2013

vyjde v nejbližší době

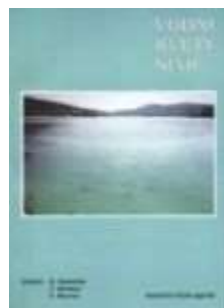
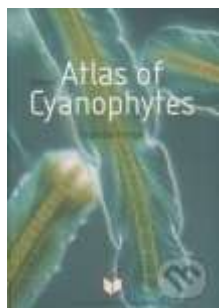
➤ **Mikrobiální ekologie vod**

autor: Martin Rulík a kol.

neprodejně

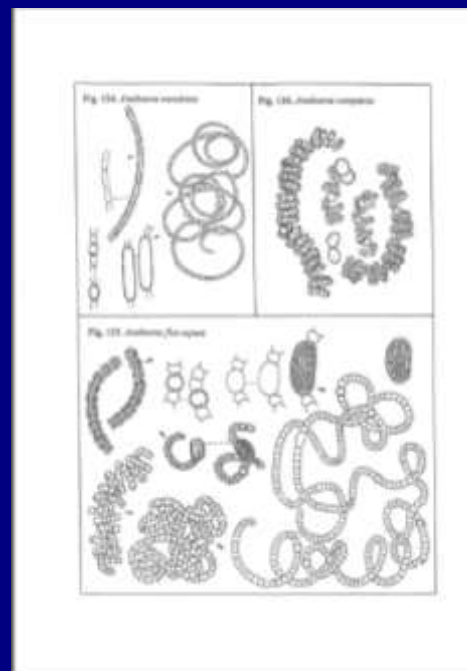
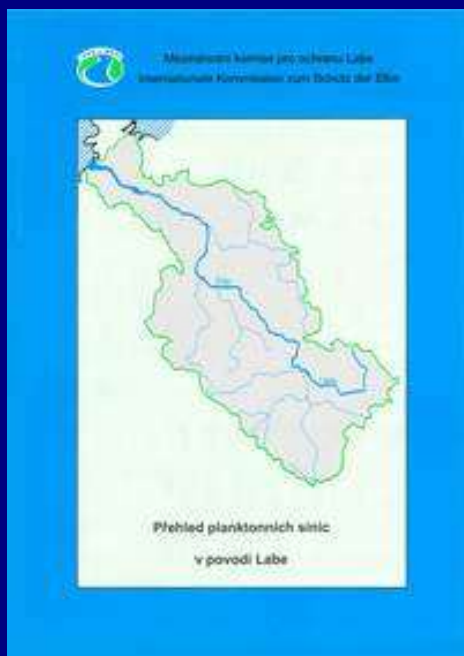
Determinační literatura v laboratořích účastníků

Publikace	1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418	Počet
Komárek J. (1996)	x		x		x	x	x	x	x		7
Hindák (2008)	x		x	x		x		x	x		6
Hindák F. a kol. (1978)		x		x			x		x	x	5
Šejnohová L. a kol. (2005)		x				x		x	x	x	5
Hindák F. (2001)						x	x		x	x	4
Hindák F.a kol. (1975)			x			x	x			x	4
www.sinicearasy.cz			x			x			x	x	4
Komárek, J.a Anagnostidis, K. (2005)		x			x		x		x		4
www.cyanodb.cz			x			x	x				3
Komárek J. a Anagnostidis K. (1999)							x		x		2
Komárek J. (1999)							x		x		2
John D. a kol. (2005)								x			1
Sládeček V. Sládečková A. (1996)				x							1
www. SZU.CZ										x	1
materiály z determinačních kurzů										x	1

Přehled planktonních sinic v povodí Labe

- Mezinárodní komise pro ochranu Labe
- volně na <http://www.ikse-mkol.org/index.php?id=485&L=1>

Prosinec 2013 – vyjde revize ČSN 75 7717

Příloha F –
změny ve
jménech sinic
rodů *Anabaena* a
Aphanizomenon

Původní jméno	Nové jméno
<i>Anabaena mendotae</i>	<i>Dolichospermum mendotae</i>
<i>Anabaena affinis</i>	<i>Dolichospermum affine</i>
<i>Anabaena bergii</i>	<i>Chrysochlorium bergii</i>
<i>Anabaena circinalis</i>	<i>Dolichospermum circinale</i>
<i>Anabaena compacta</i>	<i>Dolichospermum compactum</i>
<i>Anabaena crassa</i>	<i>Dolichospermum crassum</i>
<i>Anabaena curva</i>	<i>Dolichospermum curvum</i>
<i>Anabaena danica</i>	<i>Dolichospermum danicum</i>
<i>Anabaena flos-aquae</i>	<i>Dolichospermum flos-aquae</i>
<i>Anabaena lemmermannii</i>	<i>Dolichospermum lemmermannii</i>
<i>Anabaena mucosa</i>	<i>Dolichospermum mucosum</i>
<i>Anabaena planctonica</i>	<i>Dolichospermum planctonicum</i>
<i>Anabaena reniformis</i>	<i>Sphaerospermopsis reniformis</i>
<i>Anabaena sigmoidea</i>	<i>Dolichospermum sigmoideum</i>
<i>Anabaena smithii</i>	<i>Dolichospermum smithii</i>
<i>Anabaena spiroides</i>	<i>Dolichospermum spiroides</i>
<i>Anabaena tenericaulis</i>	<i>Dolichospermum tenericaule</i>
<i>Anabaena viguieri</i>	<i>Dolichospermum viguieri</i>
<i>Aphanizomenon aphanizomenoides</i>	<i>Sphaerospermopsis aphanizomenoides</i>
<i>Aphanizomenon elenkinii</i>	<i>Cuspidothrix elenkinii</i>
<i>Aphanizomenon flos-aquae</i>	<i>Aphanizomenon flos-aquae</i>
<i>Aphanizomenon gracile</i>	<i>Aphanizomenon gracile</i>
<i>Aphanizomenon issatschenkoi</i>	<i>Cuspidothrix issatschenkoi</i>
<i>Aphanizomenon klebahnii</i>	<i>Aphanizomenon klebahnii</i>
<i>Aphanizomenon ovalisporum</i>	<i>Chrysochlorium ovalisporum</i>
<i>Aphanizomenon yezoense</i>	<i>Aphanizomenon yezoense</i>

Kvalitativní rozbor sinic

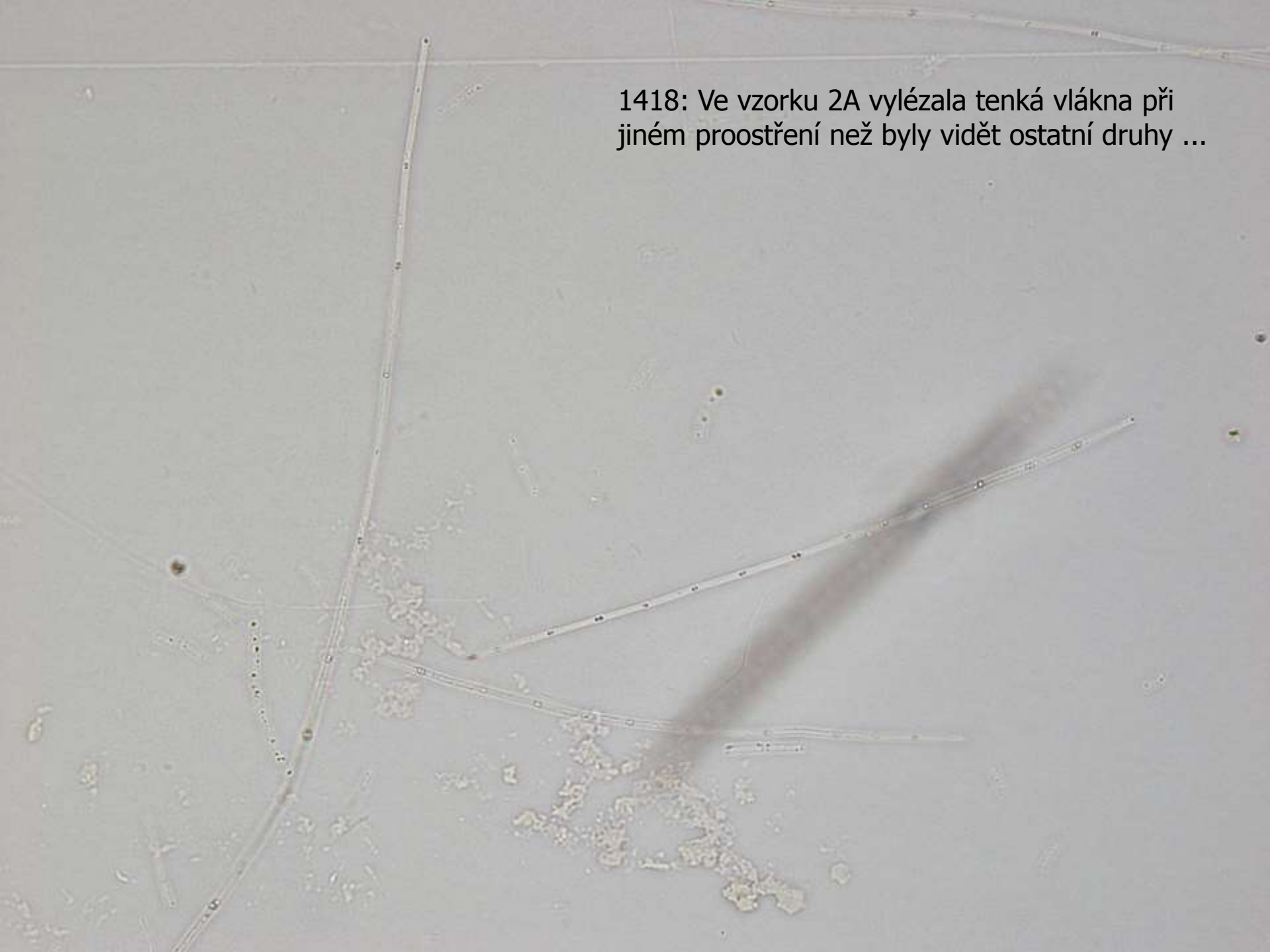
Vzorek 2A

- Proboštská jezera (Očko)
  - 4.8.2013
  - planktonní síť 20 μm

Taxon	1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418	SZÚ
<i>Aphanizomenon gracile</i>		3									
<i>Aphanizomenon cf. gracile</i>										10	
<i>Aphanizomenon sp.</i>			2								
<i>Aphanocapsa sp.</i>			+								
<i>Cylindrospermopsis raciborskii</i>	4	9		+		7	3	10	2		5
<i>Cylindrospermopsis raciborskii ?</i>			3								
<i>Dolichospermum cf. lemmermannii</i>											1
<i>Dolichospermum tenericaule</i>											+
<i>Dolichospermum sp.</i>	+		+						+	1	
<i>Chrysoosporum bergii</i>	6		7		2	5	6	6			8
<i>Chrysoosporum cf. bergii</i>									5		
<i>Limnothrix redekei</i>	64	56	67	51	67	70	66	62	58		66
<i>Limnothrix cf. redekei</i>										79	
<i>Microcystis aeruginosa</i>	+										
<i>Microcystis cf. wesenbergii</i>				+							
<i>Microcystis sp.</i>			+					+	+	1	
<i>Oscillatoria sp.</i>				31							
<i>Oscillatoriales</i>			7								1
<i>Planktolyngbya limnetica</i>	16		11		31	15	19	17	27		18
<i>Planktolyngbya sp.</i>		30		+							
<i>Planktothrix agardhii</i>				+							
<i>Pseudanabaena limnetica</i>		2							8		
<i>Pseudanabaena sp.</i>	10			2		3	6	5		9	1
<i>Limnothrix redekei</i>											
počet bodů	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	
úspěšnost	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
sporný výsledek											
<i>Planktolyngbya limnetica</i>											
počet bodů	5	3	5	3	5	5	5	5	5	0	
úspěšnost	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	
sporný výsledek				?						?*	
<i>Chrysoosporum bergii</i>											
počet bodů	5	2	5	0	5	5	5	5	4	2	
úspěšnost	+	-	+	-	+	+	+	+	+	-	
sporný výsledek											
<i>Cylindrospermopsis raciborskii</i>											
počet bodů	5	5	4	5	0	5	5	5	5	0	
úspěšnost	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	
sporný výsledek				?							

SZÚ - Státní zdravotní ústav; * Planktolyngbya byla uvedena jako jedna z možností v poznámce účastníka 1418.

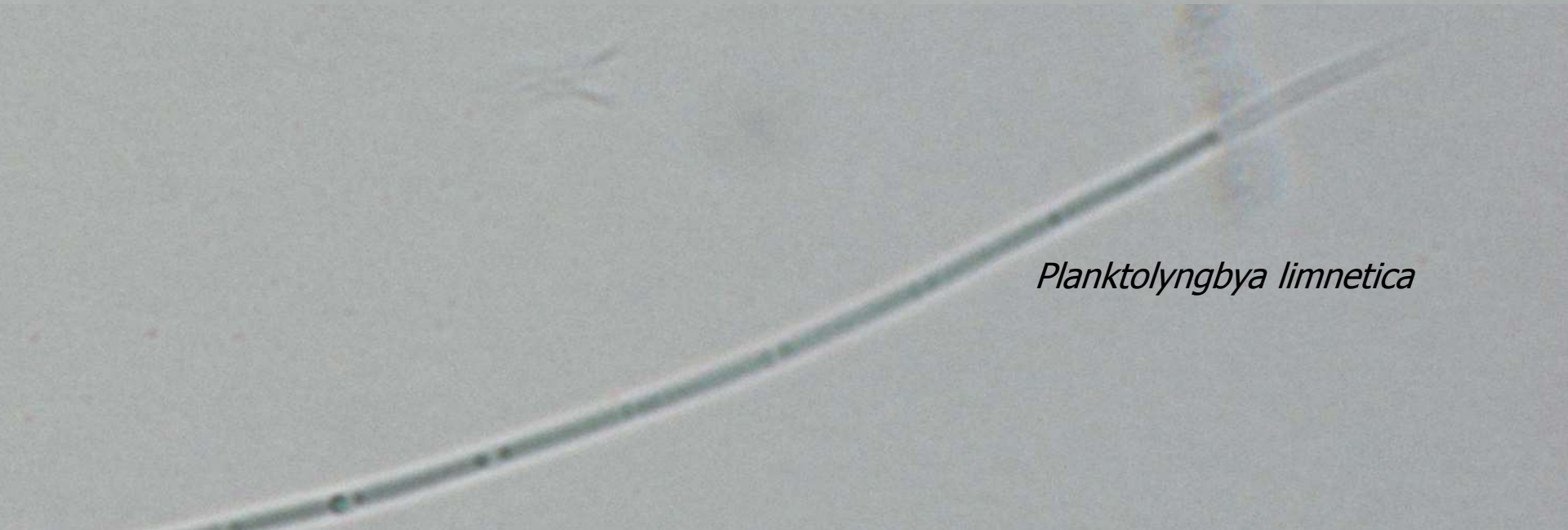
1418: Ve vzorku 2A vylézala tenká vlákna při jiném proostření než byly vidět ostatní druhy ...

Limnothrix redekei

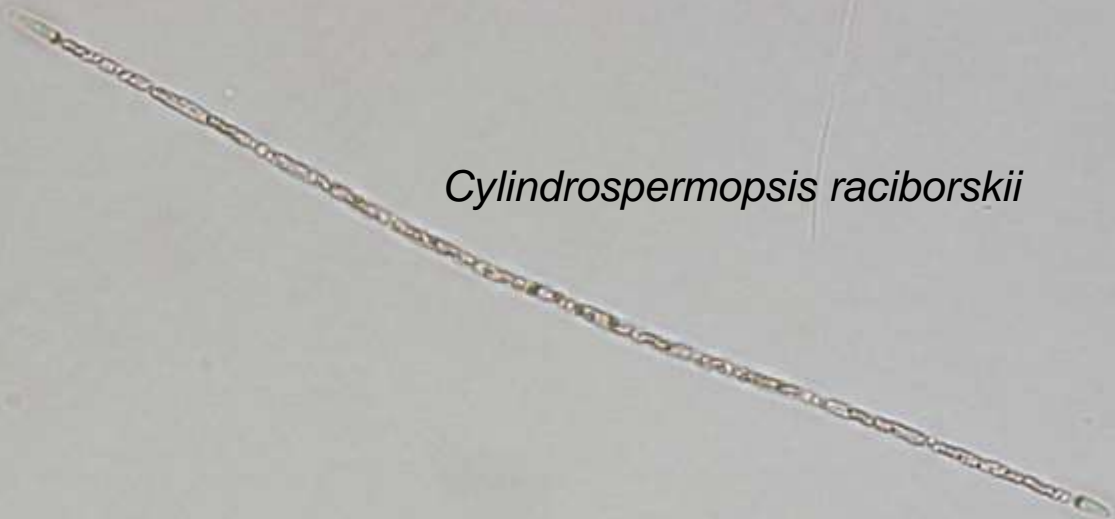
Pseudanabaena nebo
Limnothrix redekei ve
špatném stavu???

Planktolyngbya limnetica

Pseudanabaena sp.

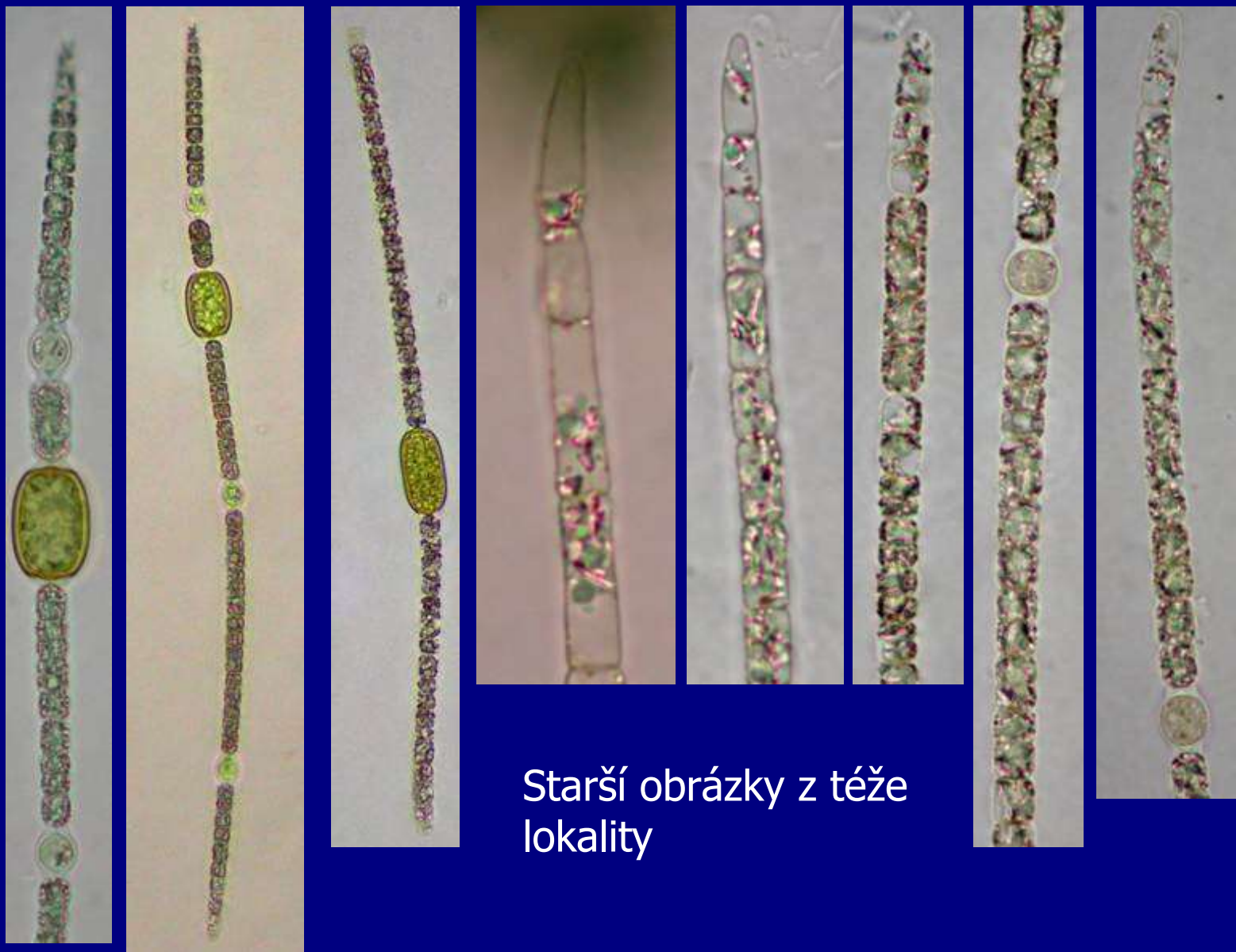

Cylindrospermopsis raciborskii

Chrysoosporum (Anabaena) bergii

Chrysochloris (Anabaena) bergii

Starší obrázky z téže lokality

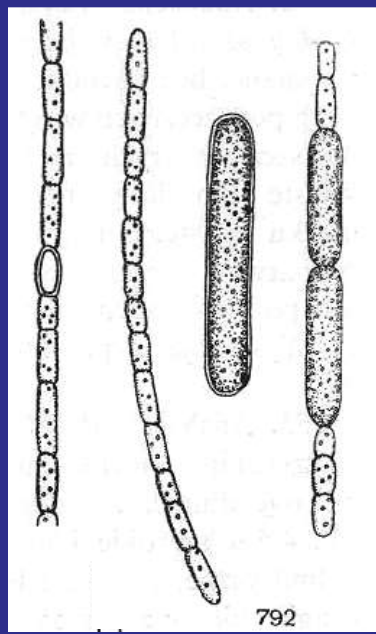
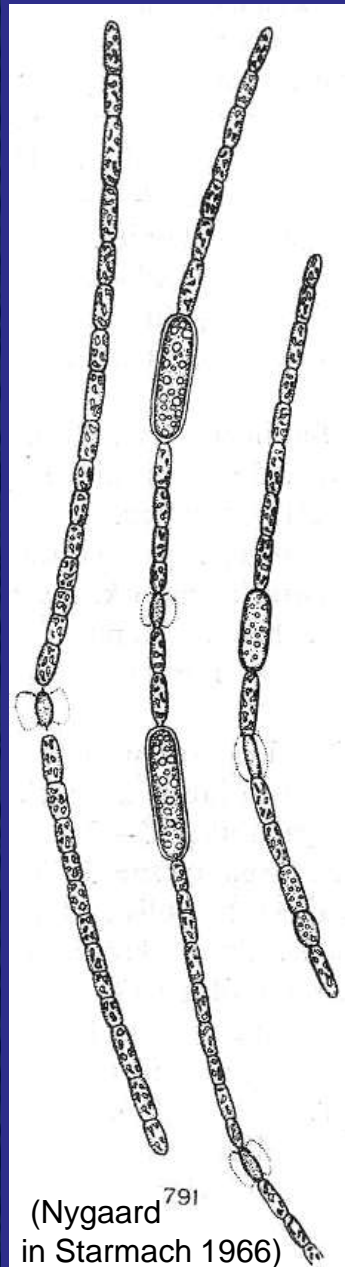

Dolichospermum (Anabaena) tenericaule

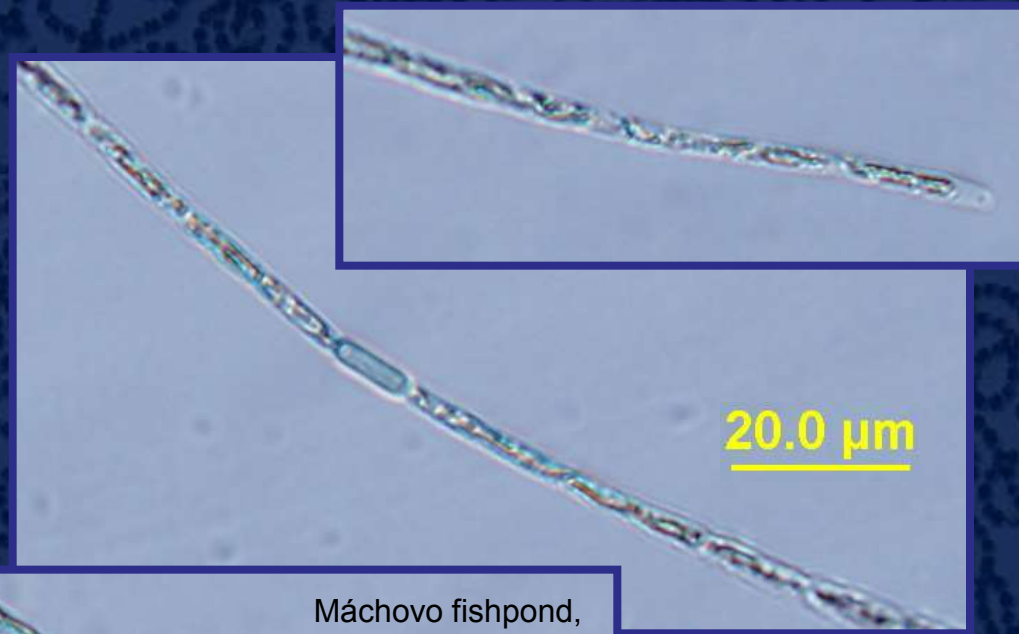

Dolichospermum tenericaule Nygaard 1949

Šířka vlákna
2-3 μm
Akinety
13-40 x 5-6.7 μm

(Nygaard⁷⁹¹
in Starmach 1966)

Máchovo fishpond,
Czech Republic

Převzato z prezentace Elišky Zapomělové z Determinačního kurzu 2013

Vzorek 2B

- Pískovna v Konětopech (stará)
- 16.9.2013
- planktonka 20 μm

Taxon	1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418	SZÚ
<i>Aphanocapsa</i> sp.									4		
<i>Dolichospermum flos-aquae</i>		12									
<i>Dolichospermum</i> cf. <i>flos-aquae</i>	6							17			
<i>Dolichospermum</i> cf. <i>lemmermannii</i>											2
<i>Dolichospermum</i> sp.						1	4		5	1	
<i>Chroococcus</i> sp.	+							+	+		2
<i>Chrysochlorum bergii</i>								+			
<i>Limnococcus</i> sp.		+									
<i>Limnothrix redekei</i>				12							
<i>Microcystis</i> cf. <i>aeruginosa</i>								+		2	
<i>Microcystis viridis</i>										92	
<i>Microcystis wesenbergii</i>	75	58	65	58	97	80	82	56	52		74
<i>Microcystis</i> sp.	+		4						+		5
<i>Oscillatoria</i> sp.											+
Oscillatoriales			8								
<i>Planktolyngbya limnetica</i>						3	4		5		
<i>Planktolyngbya</i> sp.		6									
<i>Planktothrix agardhii</i>		4	4		1	+			6	1	+
<i>Planktothrix</i> sp.								6			
<i>Pseudanabaena limnetica</i>		4									
<i>Pseudanabaena mucicola</i>								P			
<i>Snowella lacustris</i>		6				12	6		21		10
<i>Snowella</i> cf. <i>lacustris</i>	12							11			
<i>Snowella</i> sp.										1	
<i>Snowella</i> sp. ?			4								
<i>Woronichinia naegeliana</i>	7	10	15	25		4	4	11	7	3	8
<i>Woronichinia</i> sp.					2						
<i>Microcystis wesenbergii</i>											
počet bodů	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	2
úspěšnost	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
sporný výsledek											
<i>Woronichinia naegeliana</i>											
počet bodů	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	5
úspěšnost	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
sporný výsledek											

SZU - Státní zdravotní ústav

Microcystis wesenbergii

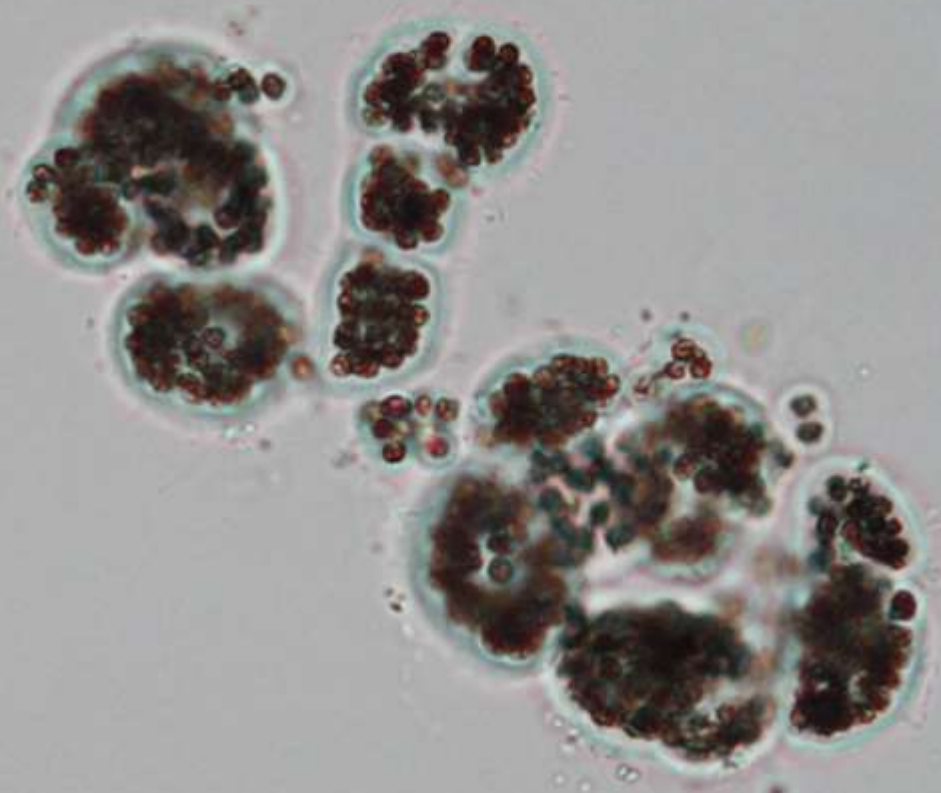

Záměna za *M. viridis* u účastníka 1418

Microcystis viridis – Huťský rybník

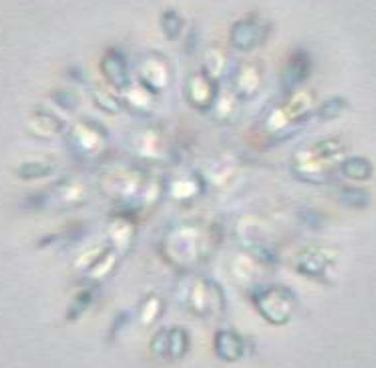

Microcystis wesenbergii

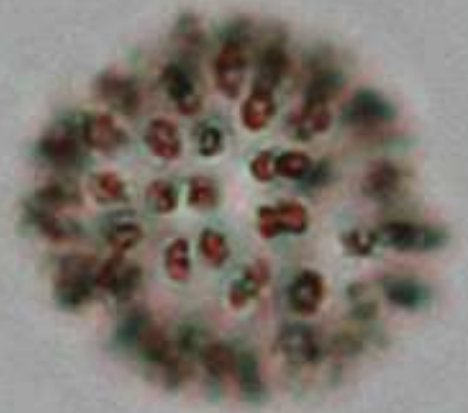

Snowella lacustris

Woronichinia naegeliana

Chroococcus

Vzorek 2C

- bezejmenná nádrž Milíčovském potoce (Praha)
- 30.9.2013
- odebráno planktonkou 20 μ m

Taxon	1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418	SZÚ
<i>Anabaena</i> sp.										74	
<i>Aphanizomenon gracile</i>		25	17		6	13	27		33		20
<i>Aphanizomenon</i> cf. <i>gracile</i>										25	
<i>Aphanizomenon</i> sp.	15			+				19			
<i>Aphanocapsa</i> sp.						+		+	1		+
<i>Aphanothece</i> sp.								+			
<i>Cuspidothrix issatschenkoi</i>						2		2	+		+
<i>Cuspidothrix issatschenkoi</i> ?			2								
<i>Dolichospermum</i> cf. <i>affine</i>				4							
<i>Dolichospermum spiroides</i>								2			
<i>Dolichospermum</i> sp.	2								+		
<i>Limnothrix</i> sp.			2						+		
<i>Microcystis aeruginosa</i>	2										
<i>Microcystis</i> cf. <i>aeruginosa</i>				+							
<i>Microcystis flos-aquae</i>								3			
<i>Microcystis</i> sp.						+			+	1	
oscilatoriální sinice									64		79
<i>Oscillatoria</i> sp.				55							
<i>Phormidium</i> sp.				14							
<i>Planktothrix agardhii</i>	+		2	32	1	+	+				+
<i>Planktothrix</i> cf. <i>agardhii</i>								+			
<i>Planktothrix</i> cf. <i>isothrix</i>		75									
<i>Planktothrix</i> cf. <i>suspensa</i>								74			
<i>Planktothrix</i> sp.	81										
<i>Pseudanabaena</i> cf. <i>limnetica</i>						85	73	+			
<i>Pseudanabaena</i> sp.					93						
<i>Pseudanabaena</i> sp. ?			77								
tenké oscilatoriální sinice									2		
oscilatoriální sinice											
počet bodů	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	0
úspěšnost	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
sporný výsledek											
<i>Aphanizomenon gracile</i>											
počet bodů	3	5	5	0	5	5	5	3	5	5	4
úspěšnost	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+
sporný výsledek				?							

Dominantní taxon - problém

- 1220: Určení *Planktothrix cf. isothrix* ve vzorku 2C je problematické. Podle základního dělicího kritéria pro Oscillatoriales, kterým je šířka buňky by se mělo jednat o zástupce *Pseudanabenaceae* (šířka do 4 μ m), ovšem ostatní charakteristiky nesedí (většinou zaškracované buňky etc). Zvolil jsem proto druh, který mi tuto entitu, bez ohledu na měření, nejvíce připomíná tzn. *Pl. isothrix*.
- 1305: Dominanta vzorku 2C obtížně determinovatelná. Dle průměrné šířky vláken 2,2 - 2,8 μ m spadá do rodu *Pseudanabaena* sp. (Süßwasserflora), dle morfologie ale pouze částečně (aerotopy, přepážky buněk). Mohlo by se také jednat o rod *Phormidium* sp. (Brook et al. 2011), který se od *Planktothrix* sp. liší způsobem života - *Planktothrix* se vyskytuje v jednotlivých vlákních (Vodní květy sinic, 1996), vzhledem k fixaci vzorku nelze přesně určit, jak taxon vypadal živý. K přesnější determinaci na *P. cf. suspensa* (širší vláken zhruba odpovídá, ost. druhy jsou širší) nejsou vyvinuty charakteristicky prodloužené aerotopy.
- 1328: oscilatoriální sinice: vlákno se zdá na přepážkách nezaškracované (šířka cca 2-2,5 mikrometru), buněčné přepážky nejsou téměř patrné, proto by se spíše než o *Pseudanabaena* mohlo jednat možná o *Jaaginema* nebo *Geitlerinema*??

Oscilatoriální sinice

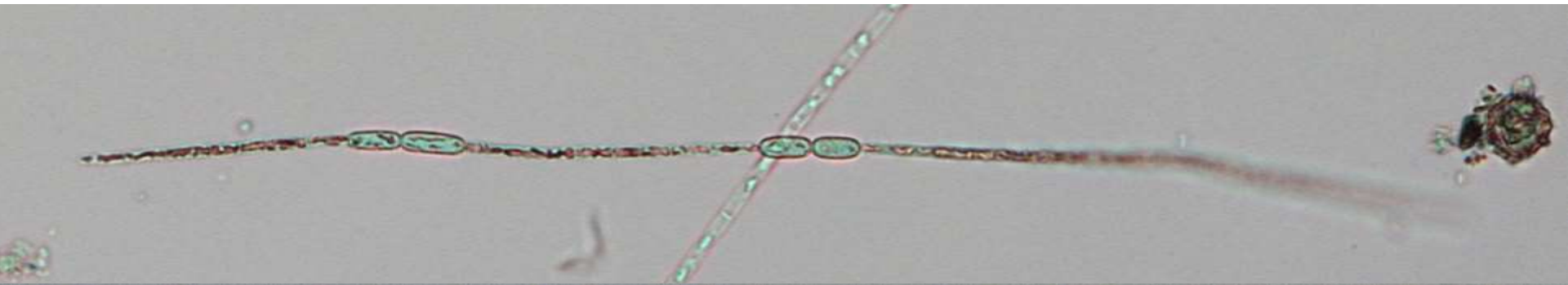

Aphanizomenon gracile

Planktothrix

Cuspidothrix issatschenkoi

Vzorek 2D

- Šeberák
- 22.7.2013
- planktonka 20 μm

Taxon	1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418	SZÚ
<i>Anabaenopsis cf. circumcreta*</i>				3							
<i>Anabaenopsis elenkinii</i>		12									
<i>Anabaenopsis milleri</i>					2			4		5	3
<i>Anabaenopsis cf. milleri</i>	9					10	4				
<i>Anabaenopsis sp.</i>			4						2		
<i>Aphanizomenon sp.</i>										4	
<i>Aphanocapsa sp.</i>			+								
<i>Cuspidothrix cf. issatschenkoi</i>								4			
<i>Cuspidothrix issatschenkoi</i>	3	9				2	4		2		9
<i>Dolichospermum cf. circinalis</i>										3	
<i>Dolichospermum cf. flos-aquae</i>	4		1				6		2		
<i>Dolichospermum cf. planctonicum</i>	4					+		2			
<i>Dolichospermum cf. smithii</i>										6	+
<i>Dolichospermum viguieri</i>					2		4				
<i>Dolichospermum cf. viguieri</i>			2			+					+
<i>Dolichospermum flos-aquae</i>		7			6	10		2			2
<i>Dolichospermum sp.</i>				11		+			2		
<i>Dolichospermum sp. (přímé vlákno)</i>		3									
<i>Chroococcus sp.</i>	+										
<i>Limnothrix redekei</i>		3								12	
<i>Microcystis aeruginosa</i>	3	2			2	3	4				
<i>Microcystis cf. aeruginosa</i>								6			
<i>Microcystis viridis</i>						+					
<i>Microcystis wesenbergii</i>	+				3	+	+	1			+
<i>Microcystis sp.</i>			2	11					1	2	1
<i>Oscillatoria sp.</i>								+			
<i>Planktolynqbya sp.</i>									+		
<i>Planktothrix agardhii</i>	63	65	74	53	74	68	63	60	71	68	58
<i>Pseudanabaena limnetica</i>					11		16		20		
<i>Pseudanabaena limnetica ?</i>			16								
<i>Pseudanabaena cf. limnetica</i>						7					
<i>Pseudanabaena sp.</i>	14		+	20				21			27
<i>Planktothrix agardhii</i>											
počet bodů	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
úspěšnost	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
sporný výsledek											

SZÚ - Státní zdravotní ústav; * *Anabaenopsis circumcreta* - neexistující taxon, je známa *Planktolynqbya circum*

Planktothrix agardhii

A microscopic image showing several long, thin, cylindrical cyanobacteria. The most prominent one is a long, straight filament with a granular, multi-colored appearance (green, blue, and reddish-brown) running horizontally across the upper half of the frame. Other similar filaments are visible in the lower half. In the upper right corner, there is a shorter, thicker filament with a distinct chain of reddish-brown cells. Some individual cells and small clusters are scattered in the background.

Planktothrix isothrix

Planktothrix agardhii

Planktothrix agardhii

Anabaenopsis milleri

Dolichospermum smithii ?

Anabaenopsis milleri

Anabaenopsis milleri

vlákna spadající podle šířky do 2 kategorií

širší s kulatými akinetami
Dolichospermum smithii

užší (akinety nenalezeny)
Dolichospermum cf. viguieri

Dolichospermum flos-aquae

Microcystis cf. *aeruginosa*
(větší buňky)

Microcystis cf. *ichthyoblabe*
(menší buňky)

Microcystis wesenbergii

Cuspidothrix issatschenkoi

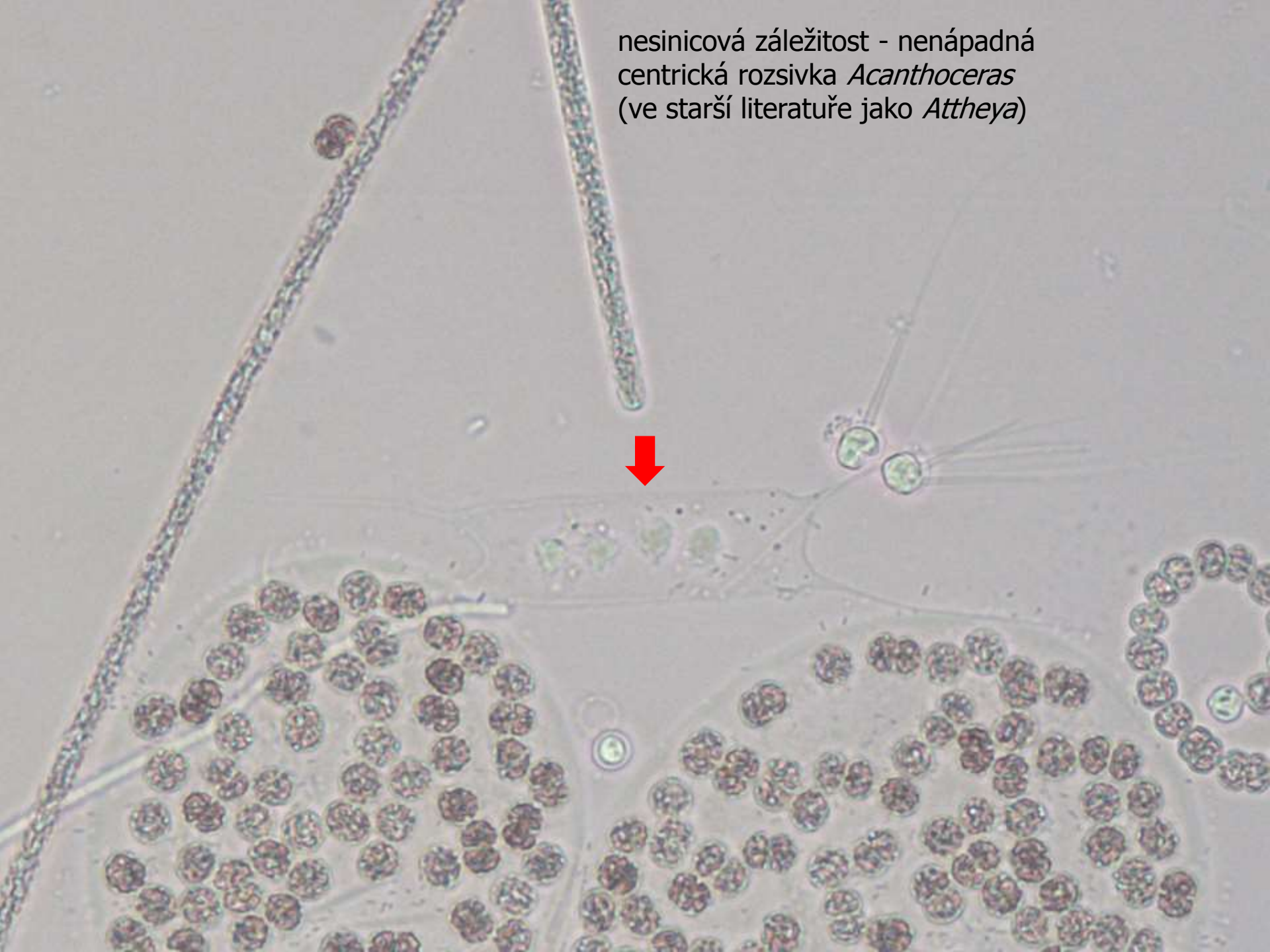
stejné vlákno různě proostrené

Pseudanabaena

nesinicová záležitost - nenápadná
centrická rozsivka *Acanthoceras*
(ve starší literatuře jako *Attheya*)

Mikroskopický obraz

4. Ukazatel „Mikroskopický obraz“ obsahuje slovní popis, ve kterém jsou uvedeny především dominantní taxony sinic, dále dominantní zástupci fytoplanktonu a jakékoli další informace, které mohou přispět k interpretaci výsledků.

- Dominance sinic 1A – kdo uspěl v kvalitativním rozboru sinic, uspěl automaticky i v mikroskopickém obrazu
- 1B sinice i řasy – pro úspěšné hodnocení bylo nutno uvést alespoň některé ze skupin rozsivky (!), zelené řasy, krásnoočka, skrytěnky
  - lab. 1166 uvedla jen sinice:

Ve vzorku dominovaly potenciálně toxické druhy sinic, ostatní skupiny řas byly spíše jako příměs. Výskyt sinic poměrně hojný, zastoupeny byly hlavně vláknité druhy (*Planktothrix agardhii*, *Pseudanabaena limnetica*, *Pseudanabaena* sp. a méně i další), koloniální druhy (*Microcystis* sp. pouze ojedinele).

Vzorek 1A

- Pískovna Lhota
- 29.9.2013
- obohaceno o síťový plankton

Microcystis aeruginosa

Microcystis aeruginosa

stav buněk v některých koloniích již
nebyl optimální (jedna z možných
příčin nižších počtů u živého
vzorku???)

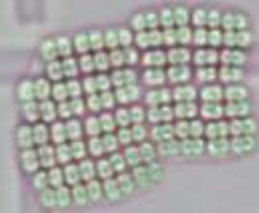

Dolichospermum lemmermannii

Merismopedia

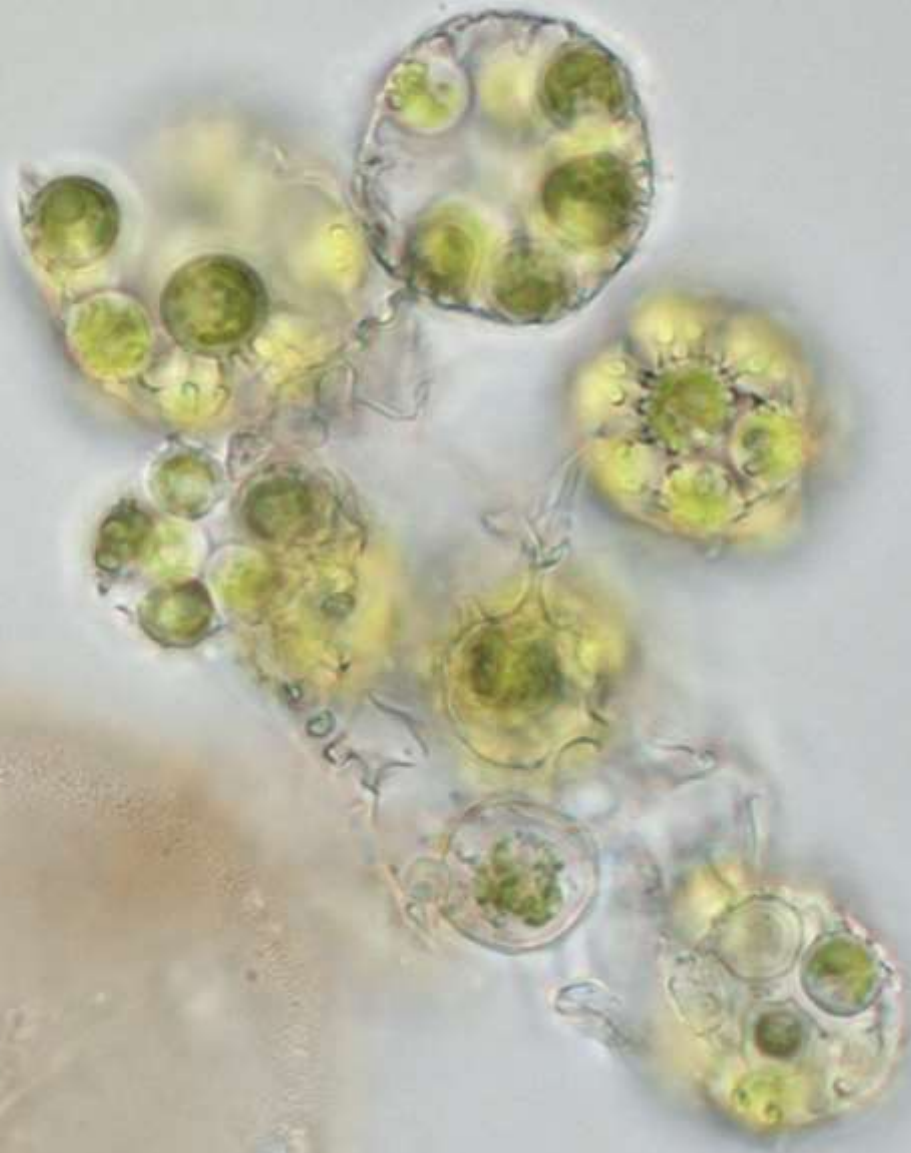
Ceratium hirundinella

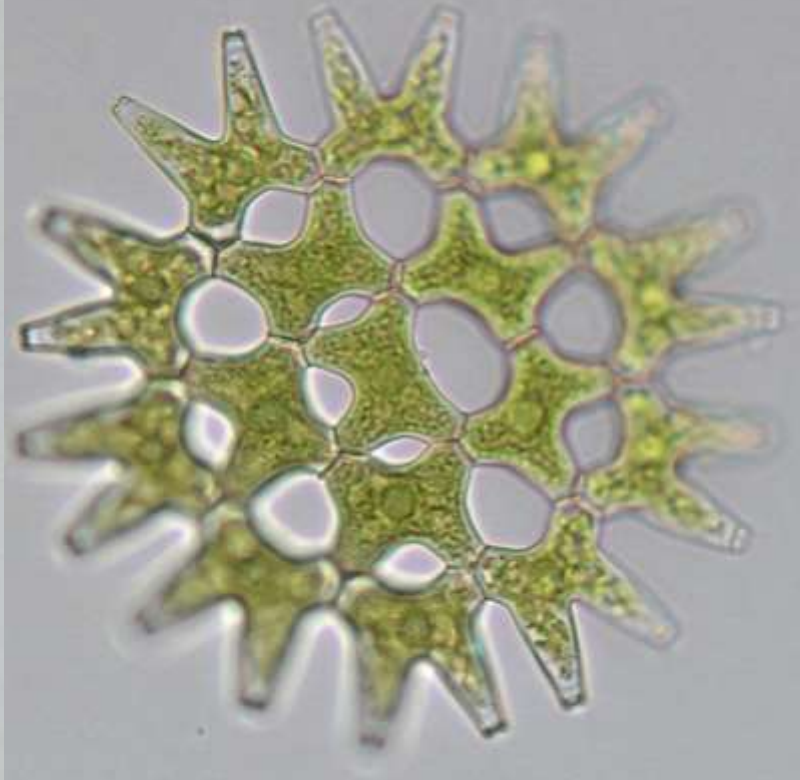
Closterium aciculare

Coelastrum reticulatum

Pediastrum duplex

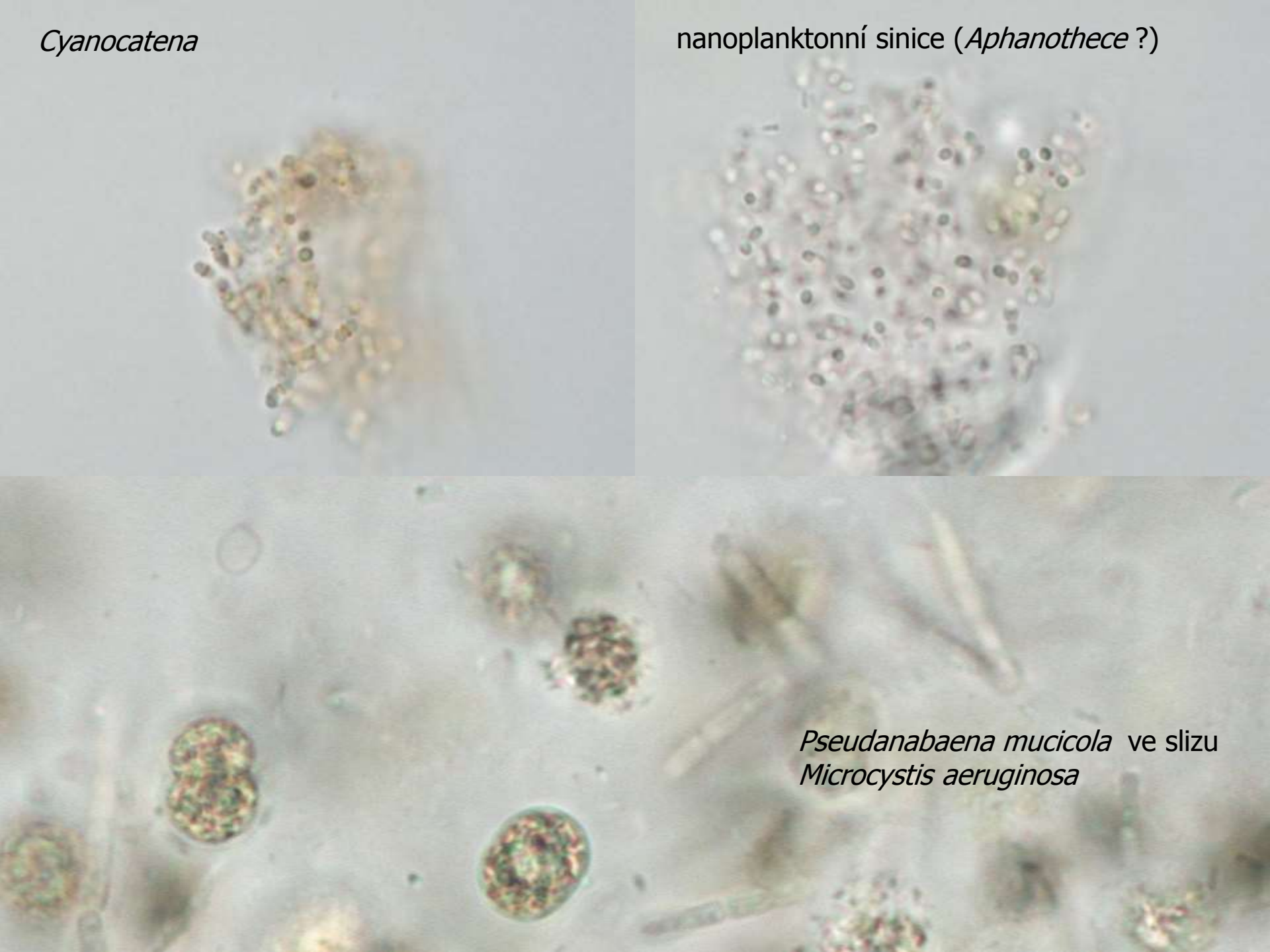

Oocystis

Cyanocatena

nanoplanktonní sinice (*Aphanothece*?)

Pseudanabaena mucicola ve slizu
Microcystis aeruginosa

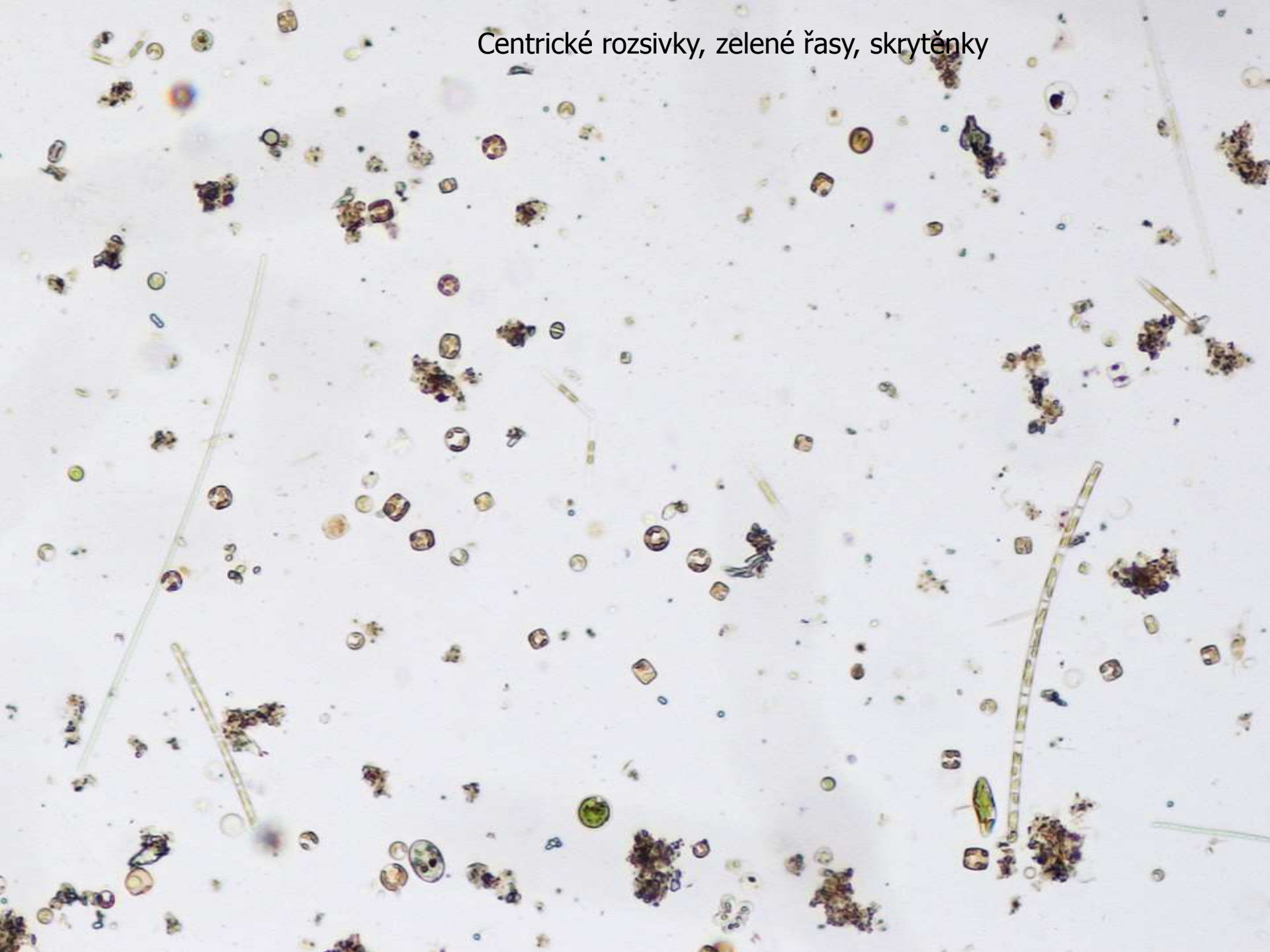
Vzorek 1B

- Hostivař
- 30.9.2013
- obohaceno o síťový plankton

Planktothrix agardhii

Centrické rozsvivky, zelené řasy, skrytěnky

Planktothrix agardhii

Planktothrix agardhii,
Dolichospermum

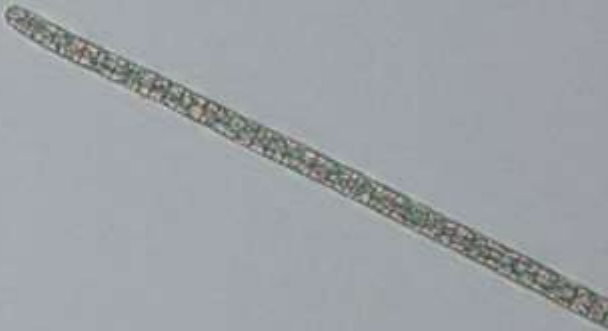

Planktothrix agardhii

Aphanizomenon gracile

Rozdíly mezi oběma taxony (při počítání v komůrce mohou být těžko pozorovatelné)

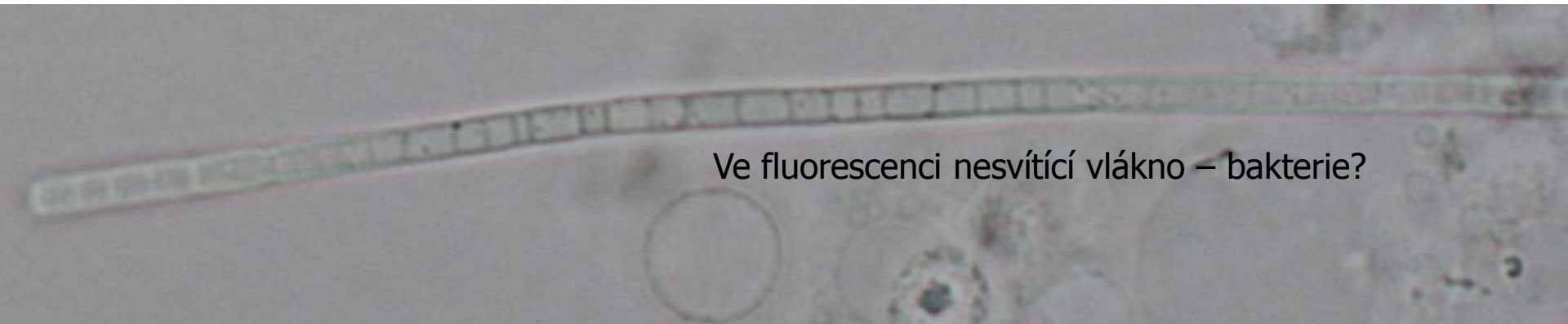
*Sphaerospermopsis
aphanizomenoides*

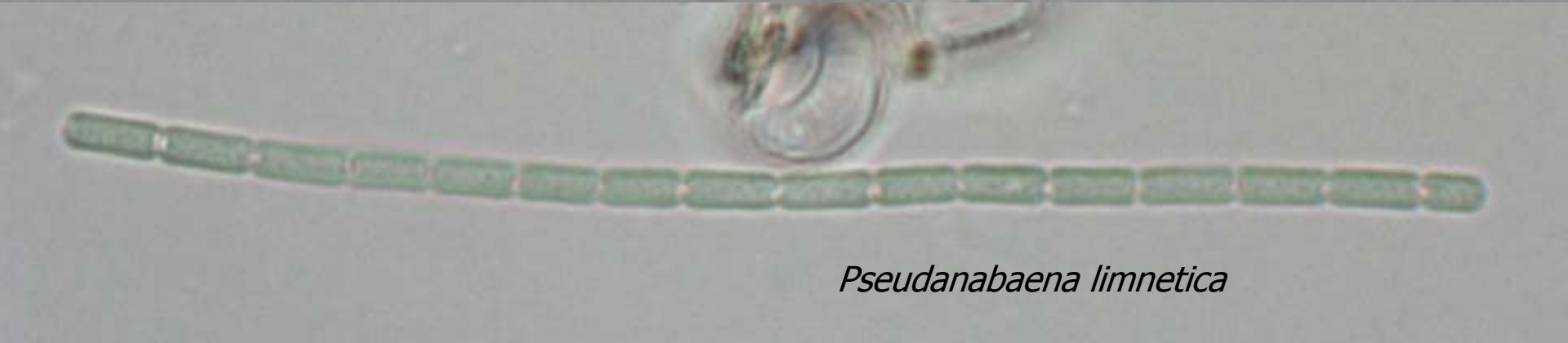
Dolichospermum flos-aquae

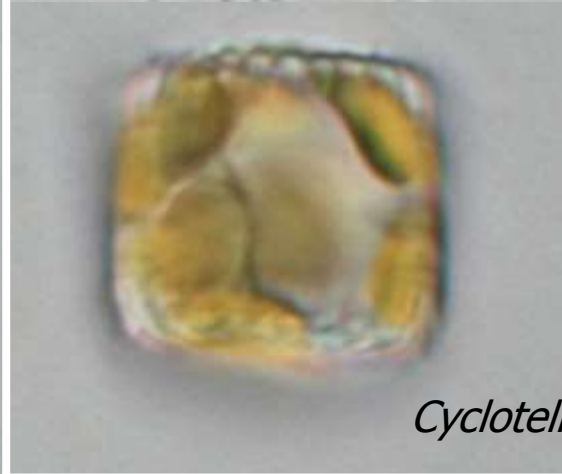
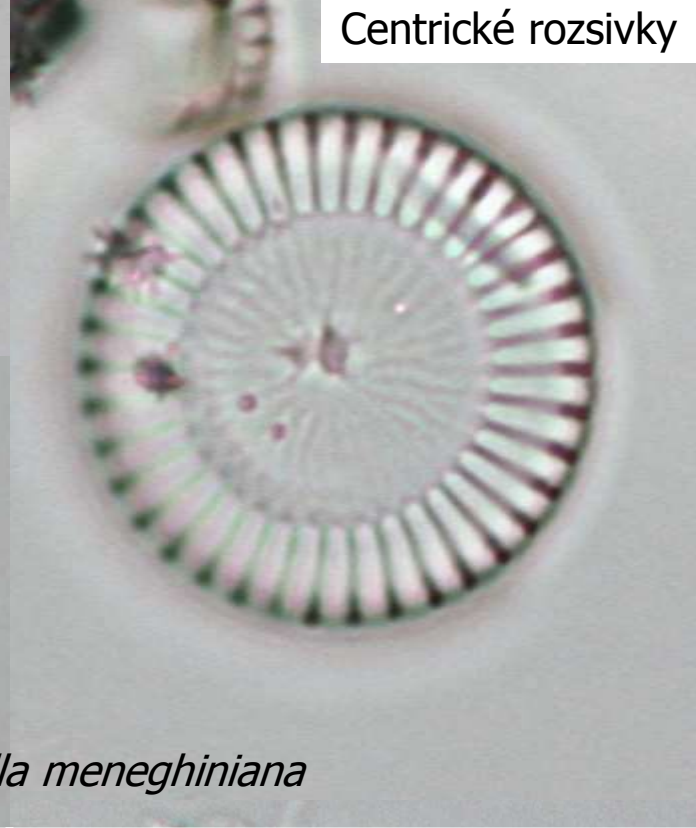
Ve fluorescenci nesvítící vlákno – bakterie?

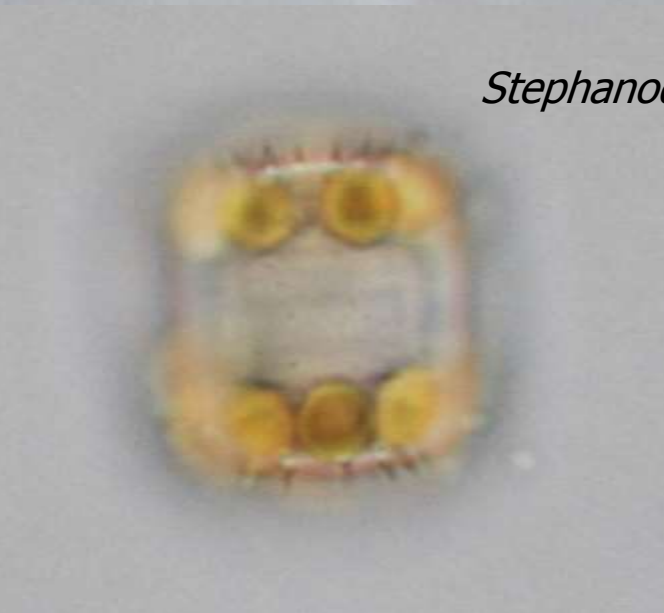
Pseudanabaena limnetica

Centrické rozsvivky

Cyclotella meneghiniana

Stephanodiscus

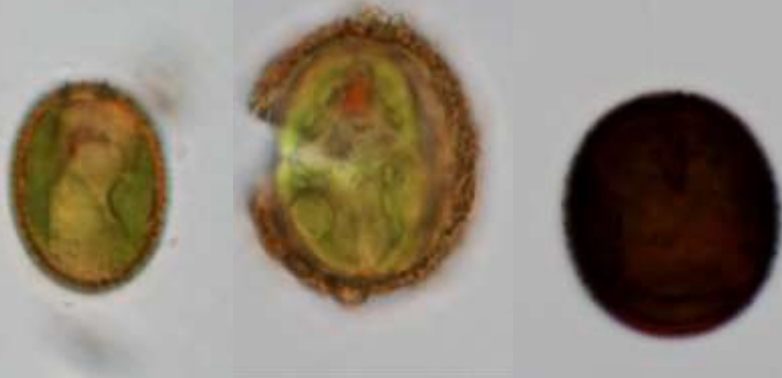

Cyclostephanos

Aulacoseira sp. (rozsivky)

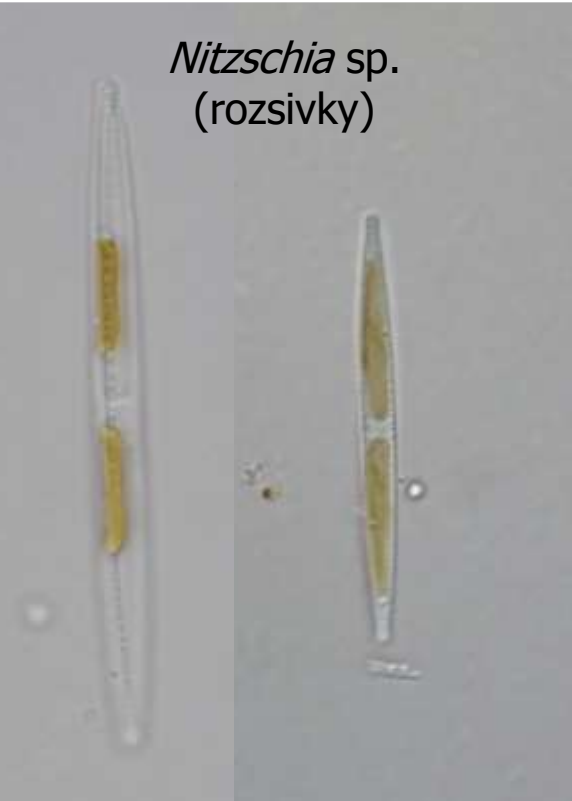
Trachelomonas spp. (krásnoočka)

Euglena sp.
(krásnoočka)

Nitzschia sp.
(rozsivky)

Zelené řasy

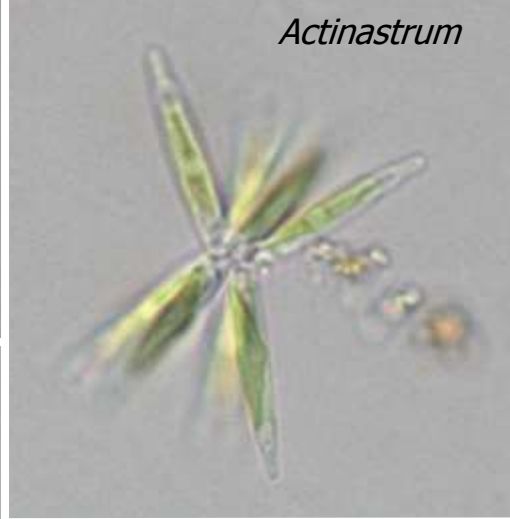
Chlorogonium

Chlamydomonas?

Pteromonas

Actinastrum

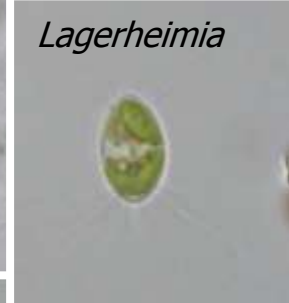
Actinastrum

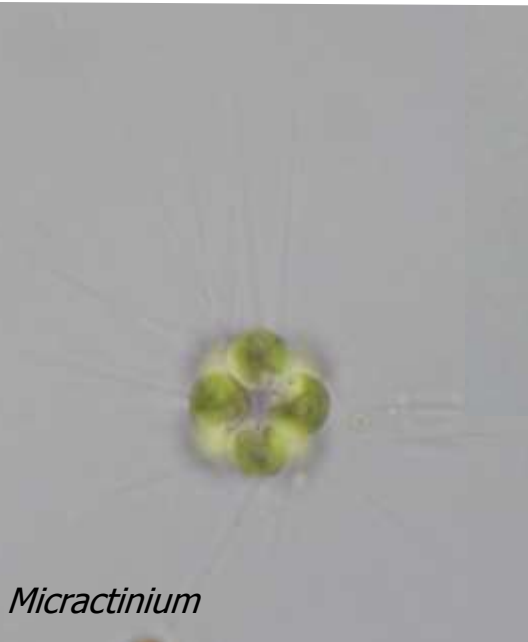
Monoraphidium

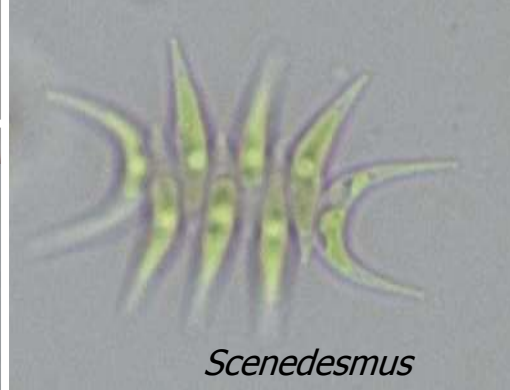
Scenedesmus

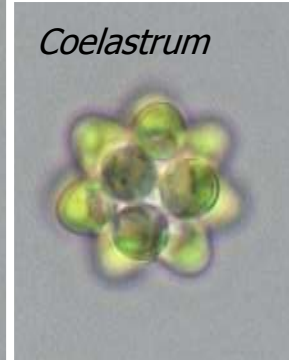
Lagerheimia

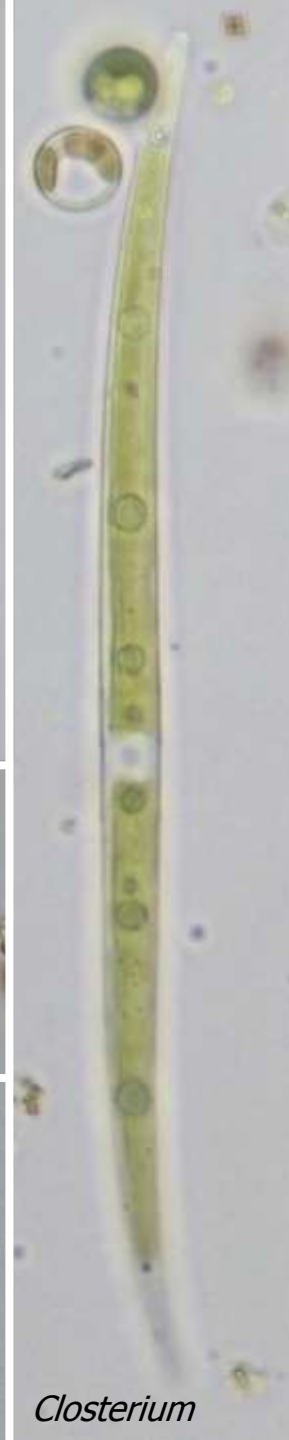
Micractinium

Scenedesmus

Coelastrum

Closterium

Tintinnidium - lorika
(nálevník)

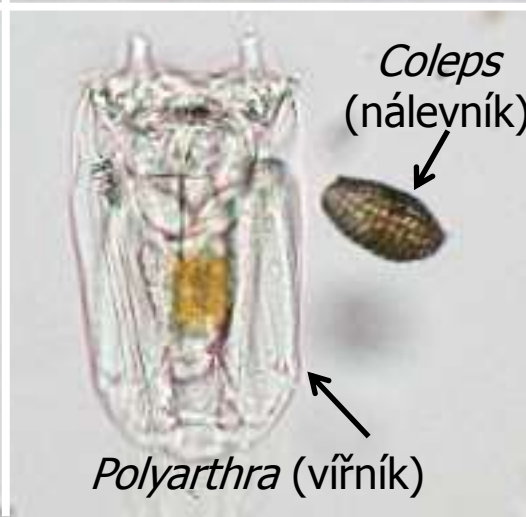
Keratella cochlearis
(vířník)

Coleps (nálevník)

Codonella- lorika
(nálevník)

Polyarthra (vířník)
Coleps (nálevník)

vzorek	taxon	kód účastníka									
		1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418
2A	Limnothrix redekei	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4
2A	Planktolyngbya limnetica	5	3	5	3	5	5	5	5	5	0
2A	Chrysoosporum bergii	5	2	5	0	5	5	5	5	4	2
2A	Cylindrospermopsis raciborskii	5	5	4	5	0	5	5	5	5	0
2B	Microcystis wesenbergii	5	5	5	5	5	5	5	5	5	2
2B	Woronichinia naegeliana	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5
2C	oscillatoriální sinice	3	3	3	3	3	3	3	3	3	0
2C	Aphanizomenon gracile	3	5	5	0	5	5	5	3	5	4
2D	Planktothrix agardhii	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
1A	Microcystis aeruginosa	5	5	5	5	5	3	3	5	5	3
1B	Planktothrix agardhii	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Celkem		51	48	52	41	46	51	51	51	52	30

vzorek	taxon	kód účastníka									
		1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418
2A	Limnothrix redekei	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2A	Planktolyngbya limnetica	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
2A	Chrysoosporum bergii	+	-	+	-	+	+	+	+	+	-
2A	Cylindrospermopsis raciborskii	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-
2B	Microcystis wesenbergii	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2B	Woronichinia naegeliana	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2C	oscillatoriální sinice	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-
2C	Aphanizomenon gracile	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
2D	Planktothrix agardhii	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1A	Microcystis aeruginosa	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1B	Planktothrix agardhii	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Celkem		11	10	11	9	10	11	11	11	11	7

Výsledná úspěšnost	kód účastníka									
	1166	1220	1281	1286	1302	1303	1304	1305	1329	1418
	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-

K úspěchu v kvalitativním rozboru sinic musel účastník získat alespoň 30 bodů z 53 možných a zároveň dostatečně určit 9 hodnocených taxonů

Kvantitativní rozbor sinic

Kvantifikace

- Robustní statistika
  - robustní aritmetický průměr
  - robustní směrodatná odchylka (podle potřeby rozšířena)

Vzorky 1 - zajištění homogenity

- promícháno v 2 litrové lahvi se spodním výpustním kohoutek
- celkem připraveno 16 vzorků
- SZU zpracování vzorků 1, 6, 11, 16

Vzorek 1A

- Dominují kokální sinice
- Obohaceno síťovým planktonem
- *Microcystis aeruginosa*, *Microcystis* sp.,
Dolichospermum, *Woronichinia*
naegeliana, *Merismopedia*,...

Homogenita – SZU

živý

	Vz. 1	Vz. 6	Vz. 12	Vz. 16
Stříkačka + KOH	186500	212300	168000	186500
Stříkačka	122000	198900	169500	122000
Ultrazvuk	135000	107500	126000	135000
	131500			131500

Zásaditý Lugol

	Vz. 1	Vz. 6	Vz. 12	Vz. 16	Teplo, světlo	Teplo, tma
Stříkačka + KOH	284800	236900	195500	217400	183500	234000
Stříkačka	233000	228500	217500	197500	-	159500
Ultrazvuk	257000	202000	254000	277500	234500	258000
	295500	201500	226500	228500	206000	261000

Tabulka Z-score pro kvantitativní rozbor sinic - vz. 1A (buňky)

terč

V	lab	výsledek (buňky/ml)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	1329	128735	-1.08					██████████				
X	1304	150800	-0.68				██████████					
X	1281	190448	0.04									
X	36	234600	0.85					██████████				
X	1303	236000	0.87					██████████				

počet laboratoří: 5

z toho vyhovuje: 5

z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 188117 buňky/ml

vztažná odchylka: 54907 buňky/ml

interval správných hodnot: 78303 - 297931 buňky/ml

Tabulka Z-score pro kvantitativní rozbor sinic - vz. 1A (buňky)

účastník

V	lab	výsledek (buňky/ml)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	1418	95700	-1.68				██████████					
X	1286	96864	-1.66				██████████					
X	1329	128735	-1.08				██████████					
X	1304	150800	-0.68				██████████					
X	1166	162600	-0.46				██████████					
X	1281	190448	0.04									
X	1220	193750	0.10					██████████				
X	1305	219670	0.57					██████████				
X	1303	236000	0.87					██████████				
X	1302	285250	1.77					██████████				

počet laboratoří: 10

z toho vyhovuje: 10

z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 188117 buňky/ml

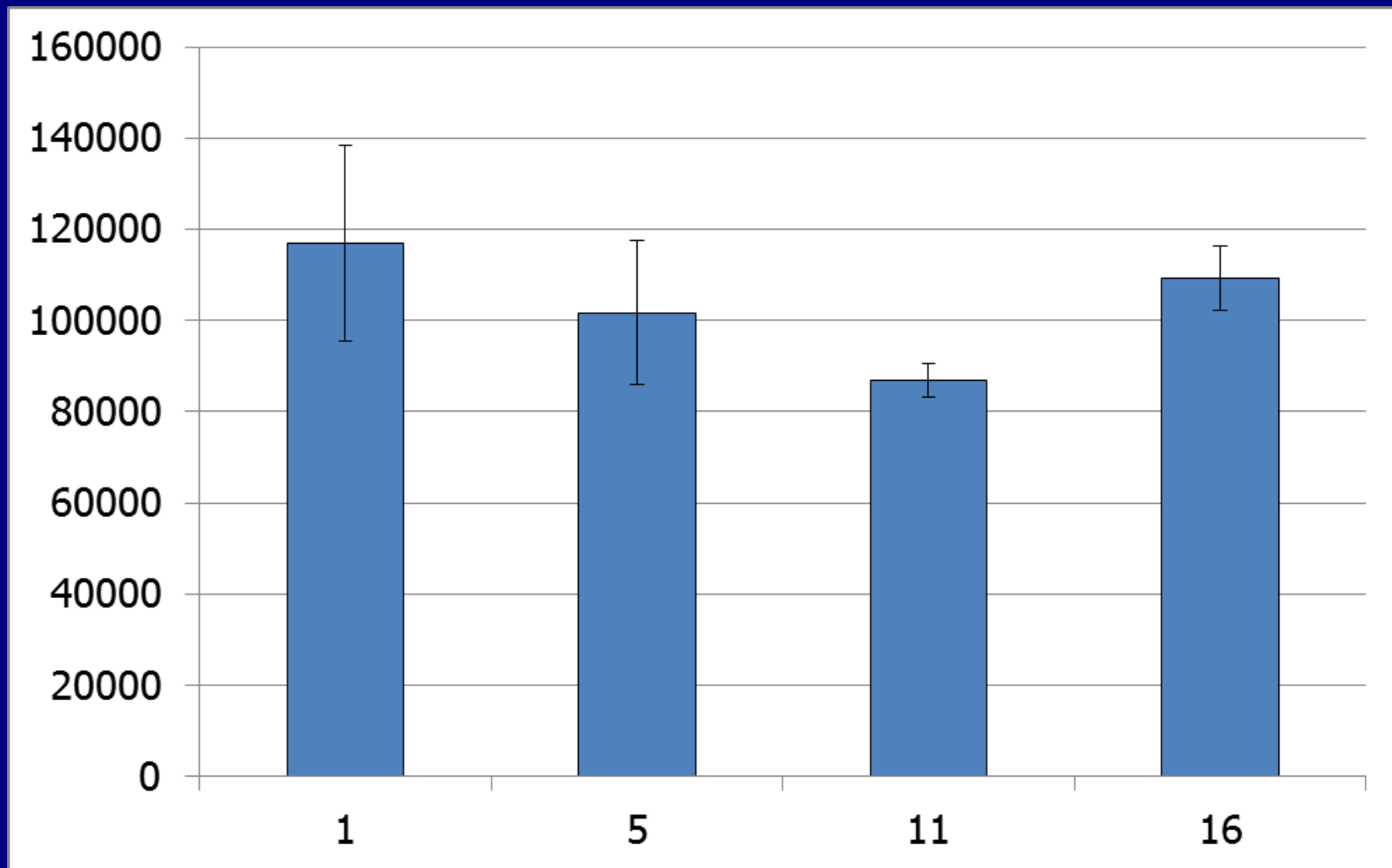
vztažná odchylka: 54907 buňky/ml

interval správných hodnot: 78303 - 297931 buňky/ml

Vzorek 1B

- Dominují vláknité sinice
- 30.9.2013 Hostivař
- Obohaceno síťovým planktonem
- *Planktothrix agardhii*
- *Pseudanabaena* (ale i tenká „nesinicová“ vlákna)
- *Aphanizomenon* spp.
- *Dolichospermum*

Homogenita - SZU

Tabulka Z-score pro kvantitativní rozbor sinic - vz. 1B (buňky)

terč

V	lab	výsledek (buňky/ml)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	1303	103250	-0.69					█				
X	36	103733	-0.67					█				
X	1304	114252	-0.23					█				
X	1281	139500	0.83						█			
X	1329	145847	1.09						█			

počet laboratoří: 5

z toho vyhovuje: 5

z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 119737 buňky/ml

vztažná odchylka: ±40%

interval správných hodnot: 71842 - 167632 buňky/ml

Tabulka Z-score pro kvantitativní rozbor sinic - vz. 1B (buňky)

účastník

V	lab	výsledek (buňky/ml)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
!	1418	38375	-3,40		█	█	█	█				
X	1302	76500	-1.81			█	█	█				
X	1305	92555	-1.14				█	█				
X	1303	103250	-0.69					█				
X	1166	108080	-0.49					█				
X	1286	109885	-0.41					█				
X	1304	114252	-0.23					█				
X	1220	127000	0.30						█			
X	1281	139500	0.83						█			
X	1329	145847	1.09						█			

počet laboratoří: 10

z toho vyhovuje: 9

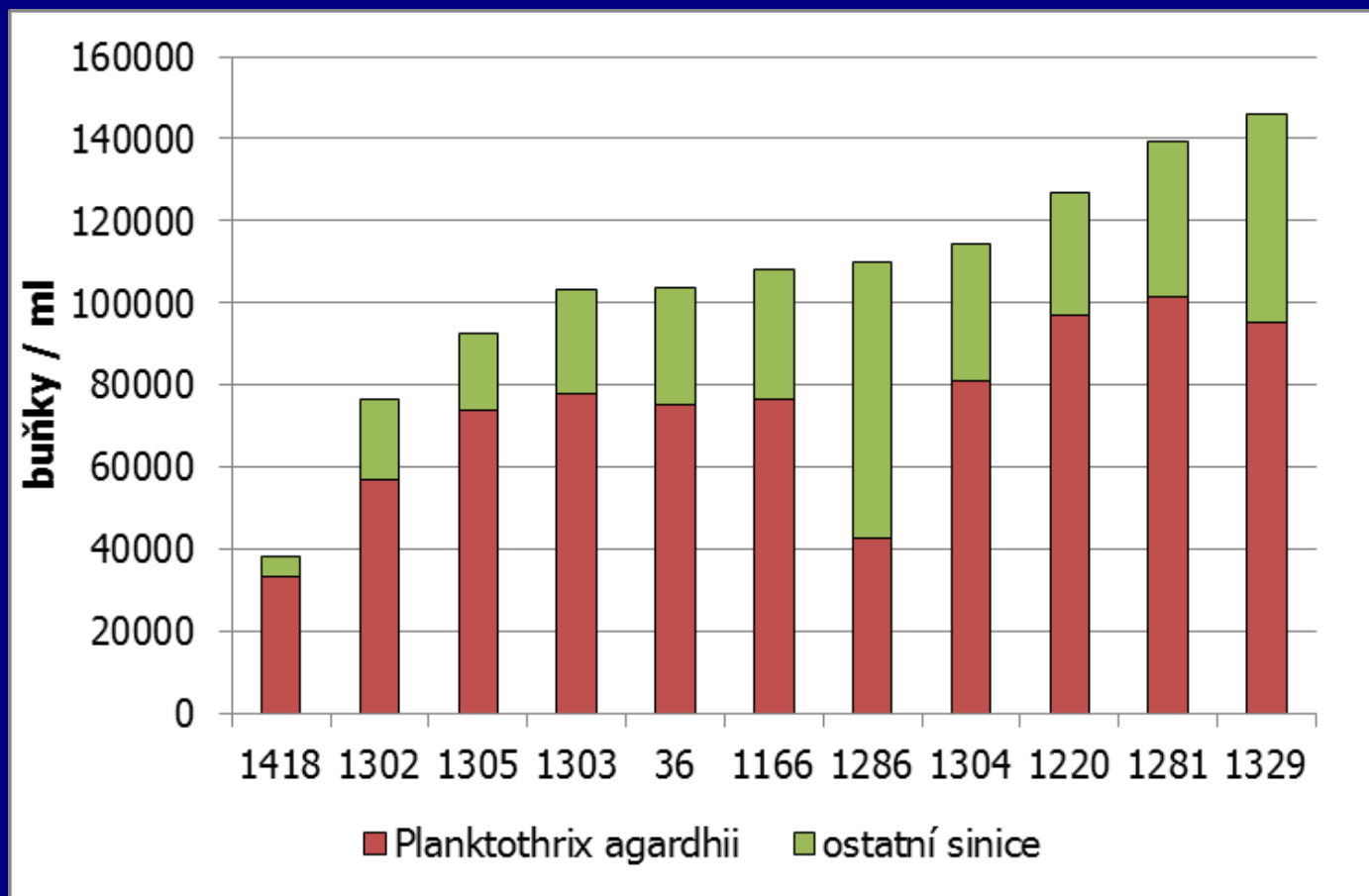
z toho nevyhovuje: 1

vztažná hodnota: 119737 buňky/ml

vztažná odchylka: ±40%

interval správných hodnot: 71842 - 167632 buňky/ml

Podíl *Planktothrix agardhii*

Objemová biomasa

Tabulka Z-score pro kvantitativní rozbor sinic - vz. 1A (objemová biomasa)

V	lab	výsledek (mm ³ /l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
?	1418	3.45	-2.73			█						
X	1329	10.69	-1.19				█					
X	1304	12.49	-0.81				█					
X	1220	14.24	-0.44					█				
X	36	15.35	-0.20					█				
X	1303	19.48	0.68					█				
X	1305	19.87	0.76					█				
X	1302	21.69	1.15					█				

počet laboratoří: 8
z toho vyhovuje: 7
z toho nevyhovuje: 1

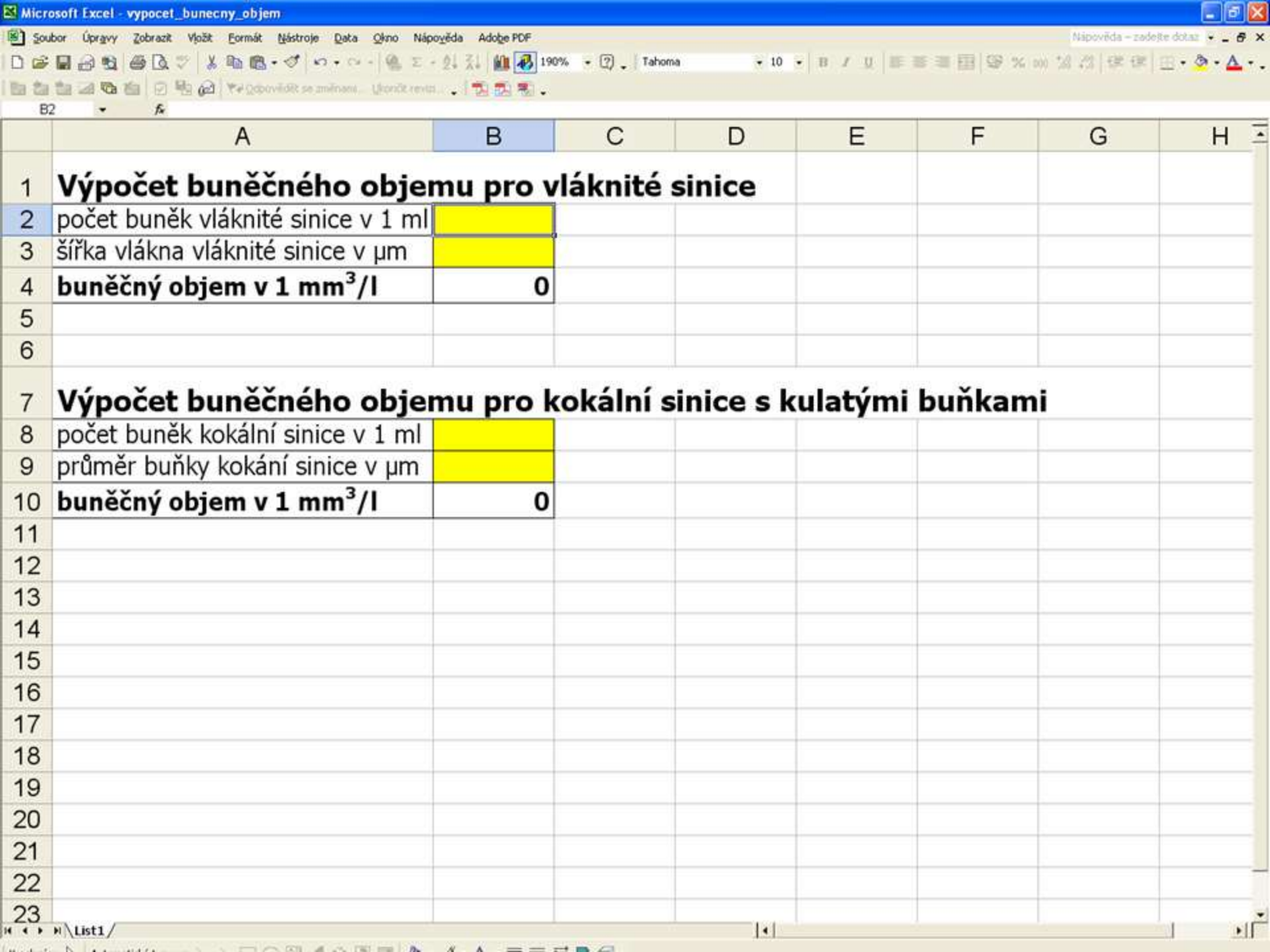
vztažná hodnota: 16,3 mm³/l
vztažná odchylka: 4,7 mm³/l
interval správných hodnot: 6,9 - 25,7 mm³/l

Tabulka Z-score pro kvantitativní rozbor sinic - vz. 1B (objemová biomasa)

V	lab	výsledek (mm ³ /l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	36	4.26	-1.31				█					
X	1418	4.65	-1.02				█					
X	1303	5.65	-0.28					█				
X	1302	5.88	-0.10					█				
X	1329	6.32	0.22					█				
X	1304	6.46	0.32					█				
X	1220	7.47	1.08					█				
X	1305	7.50	1.10					█				

počet laboratoří: 8
z toho vyhovuje: 8
z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 6,02 mm³/l
vztažná odchylka: 1,34 mm³/l
interval správných hodnot: 3,34 - 8,7 mm³/l

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Výpočet buněčného objemu pro vláknité sinice							
2	počet buněk vláknité sinice v 1 ml							
3	šířka vlákna vláknité sinice v μm							
4	buněčný objem v 1 mm³/l	0						
5								
6								

7	Výpočet buněčného objemu pro kokální sinice s kulatými buňkami							
8	počet buněk kokální sinice v 1 ml							
9	průměr buňky kokální sinice v μm							
10	buněčný objem v 1 mm³/l	0						
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								

Objemová biomasa a normalizované hodnoty – podle revize ČSN 75 7717 lze použít uzanční hodnoty pro některé taxony

Tabulka A.2 – Parametry měřené u jednotlivých typů sinic

Taxon	Šířka vlákna μm
<i>Pseudanabaena</i>	2
<i>Limnothrix</i>	2,5
<i>Planktolyngbya</i>	2
<i>Planktothrix agardhii</i>	5

Chlorofyl-a a feopigmenty

Chlorofyl-a a feopigmenty

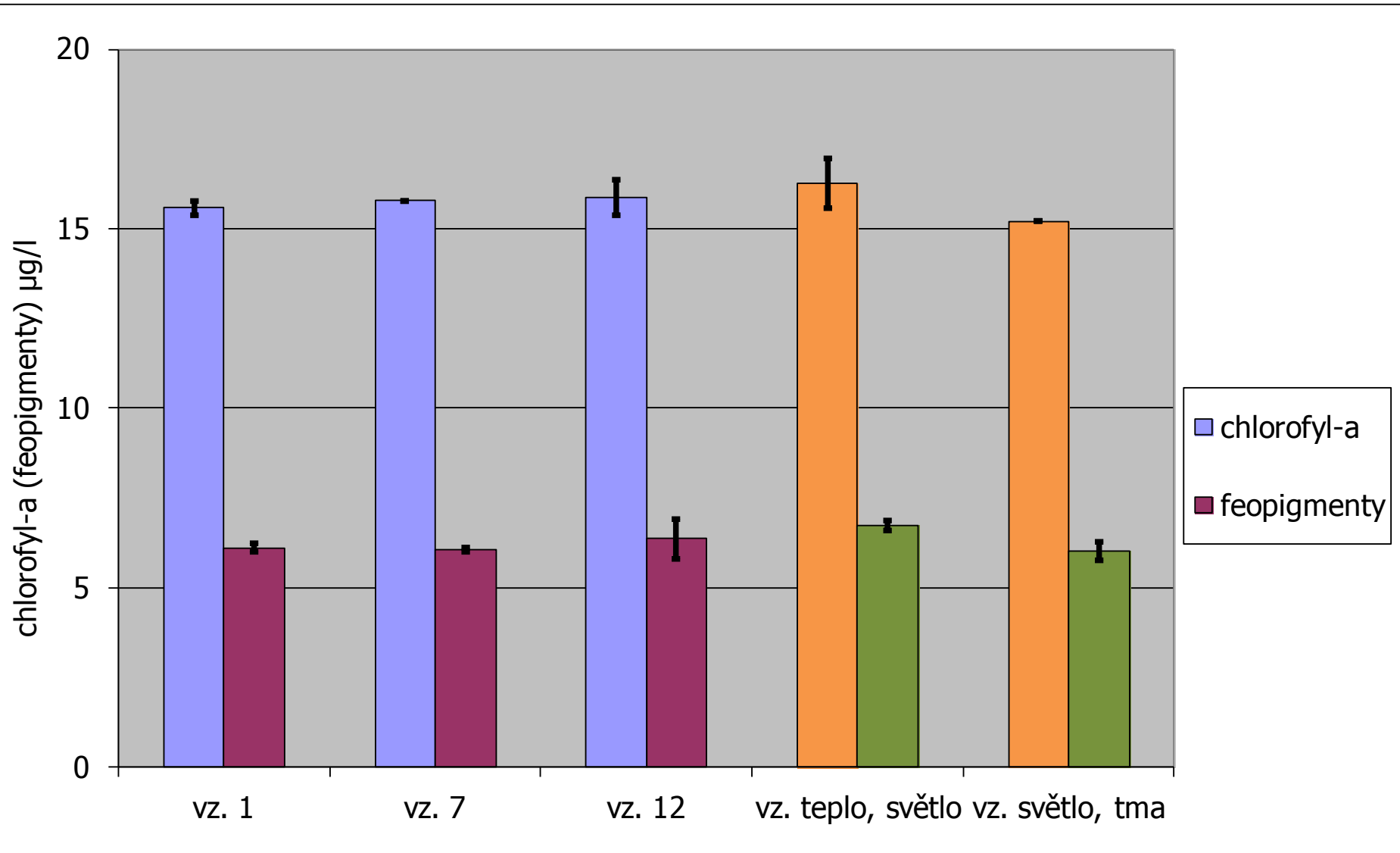
Příprava vzorků:

- směs různých vod
- mícháno ve 50 litrovém barelu
- celkem připraveno 12 vzorků
- SZÚ zpracování vzorků 1, 7, 12

Vzorek 3A – homogenita, stabilita

Tabulka Z-score pro chlorofyl-a vzorek 3A

terč

V	lab	výsledek (µg/l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	1304	14.8	-0.33					■				
X	1329	14.9	-0.24					■				
X	1302	15.4	0.07					■				
X	1166	15.5	0.10					■				
X	36	15.8	0.33					■				

počet laboratoří: 5

z toho vyhovuje: 5

z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 15,3 µg/l

vztažná odchylka: ±20%

interval správných hodnot: 12,24 - 18,36 µg/l

Tabulka Z-score pro chlorofyl-a vzorek 3A

účastník

V	lab	výsledek (µg/l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
!	1220	10.7	-3.03		■	■	■	■				
X	1303	14.3	-0.65					■				
X	1304	14.8	-0.33					■				
X	1329	14.9	-0.24					■				
X	1302	15.4	0.07					■				
X	1166	15.5	0.10					■				
X	1418	17.9	1.67					■	■			

počet laboratoří: 7

z toho vyhovuje: 6

z toho nevyhovuje: 1

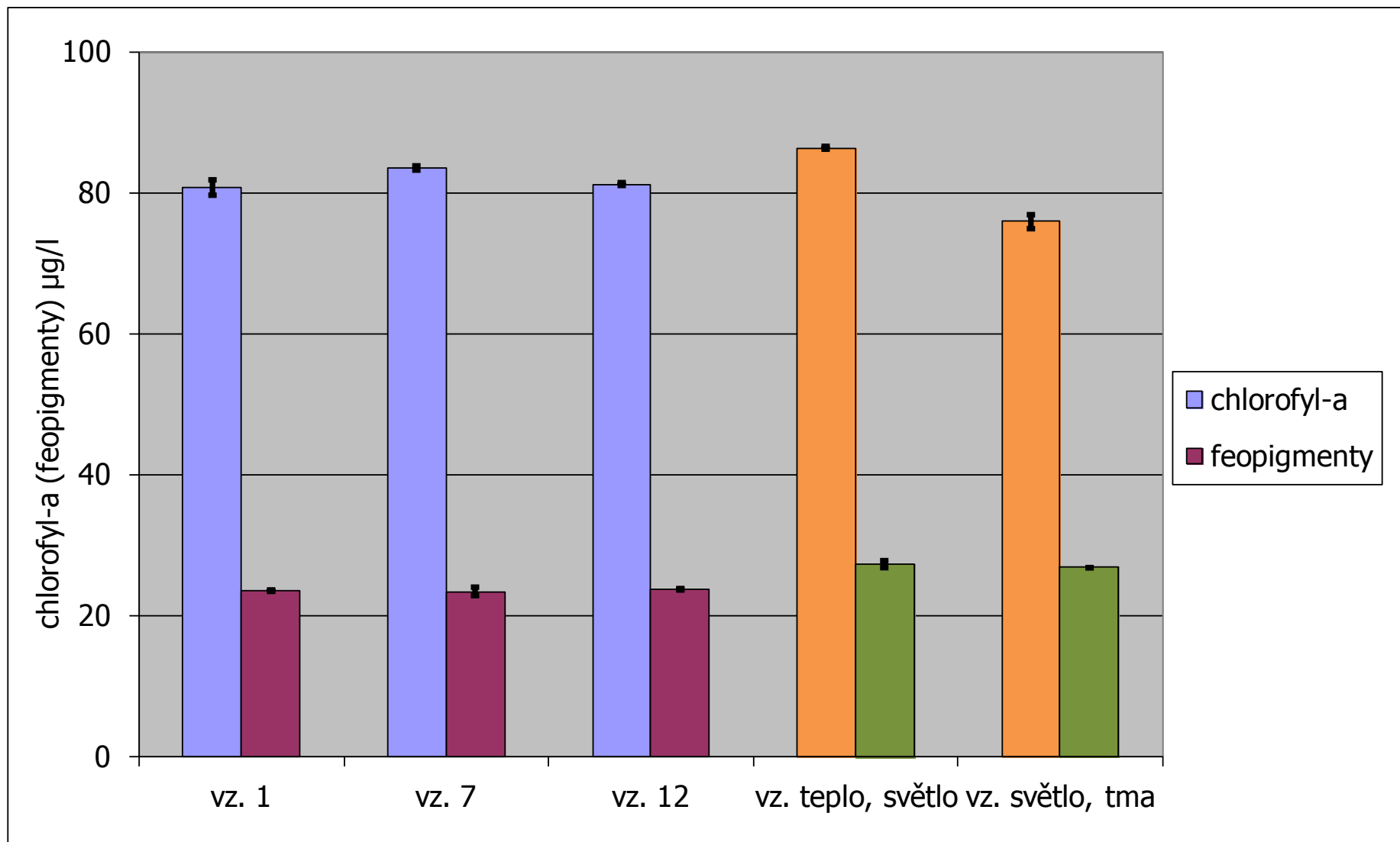
vztažná hodnota: 15,3 µg/l

vztažná odchylka: ±20%

interval správných hodnot: 12,24 - 18,36 µg/l

Vzorek 3B – homogenita, stabilita

Tabulka Z-score pro chlorofyl-a vzorek 3B

terč

V	lab	výsledek (µg/l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	1304	68.5	-1.52									
X	1166	75.7	-0.28									
X	1302	77.6	0.04									
X	1329	78.1	0.15									
X	36	81.8	0.78									

počet laboratoří: 5

z toho vyhovuje: 5

z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 77,3 µg/l

vztažná odchylka: ±15%

interval správných hodnot: 65,705 - 88,895 µg/l

Tabulka Z-score pro chlorofyl-a vzorek 3B

účastník

V	lab	výsledek (µg/l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
?	1220	62.0	-2.64									
X	1303	66.0	-1.94									
X	1304	68.5	-1.52									
X	1166	75.7	-0.28									
X	1302	77.6	0.04									
X	1329	78.1	0.15									
X	1418	85.4	1.40									

počet laboratoří: 7

z toho vyhovuje: 6

z toho nevyhovuje: 1

vztažná hodnota: 77,3 µg/l

vztažná odchylka: ±15%

interval správných hodnot: 65,705 - 88,895 µg/l

Tabulka Z-score pro feopigmenty vzorek 3B

terč

V	lab	výsledek (µg/l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
X	1166	23.6	-0.33					■				
X	36	23.6	-0.32					■				
X	1304	24.5	-0.09					■				
X	1329	25.9	0.28					■				
X	1302	28.8	1.06					■	■			

počet laboratoří: 5

z toho vyhovuje: 5

z toho nevyhovuje: 0

vztažná hodnota: 24,8 µg/l

vztažná odchylka: ±30%

interval správných hodnot: 17,36 - 32,24 µg/l

Tabulka Z-score pro feopigmenty vzorek 3B

účastník

V	lab	výsledek (µg/l)	z-score	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
!	1418	7.0	-4.80	■	■	■	■	■	■	■	■	■
X	1303	18.7	-1.63			■	■	■				
X	1166	23.6	-0.33					■				
X	1304	24.5	-0.09					■				
X	1329	25.9	0.28					■				
X	1302	28.8	1.06					■	■			
?	1220	34.3	2.54					■	■	■		

počet laboratoří: 7

z toho vyhovuje: 5

z toho nevyhovuje: 2

vztažná hodnota: 24,8 µg/l

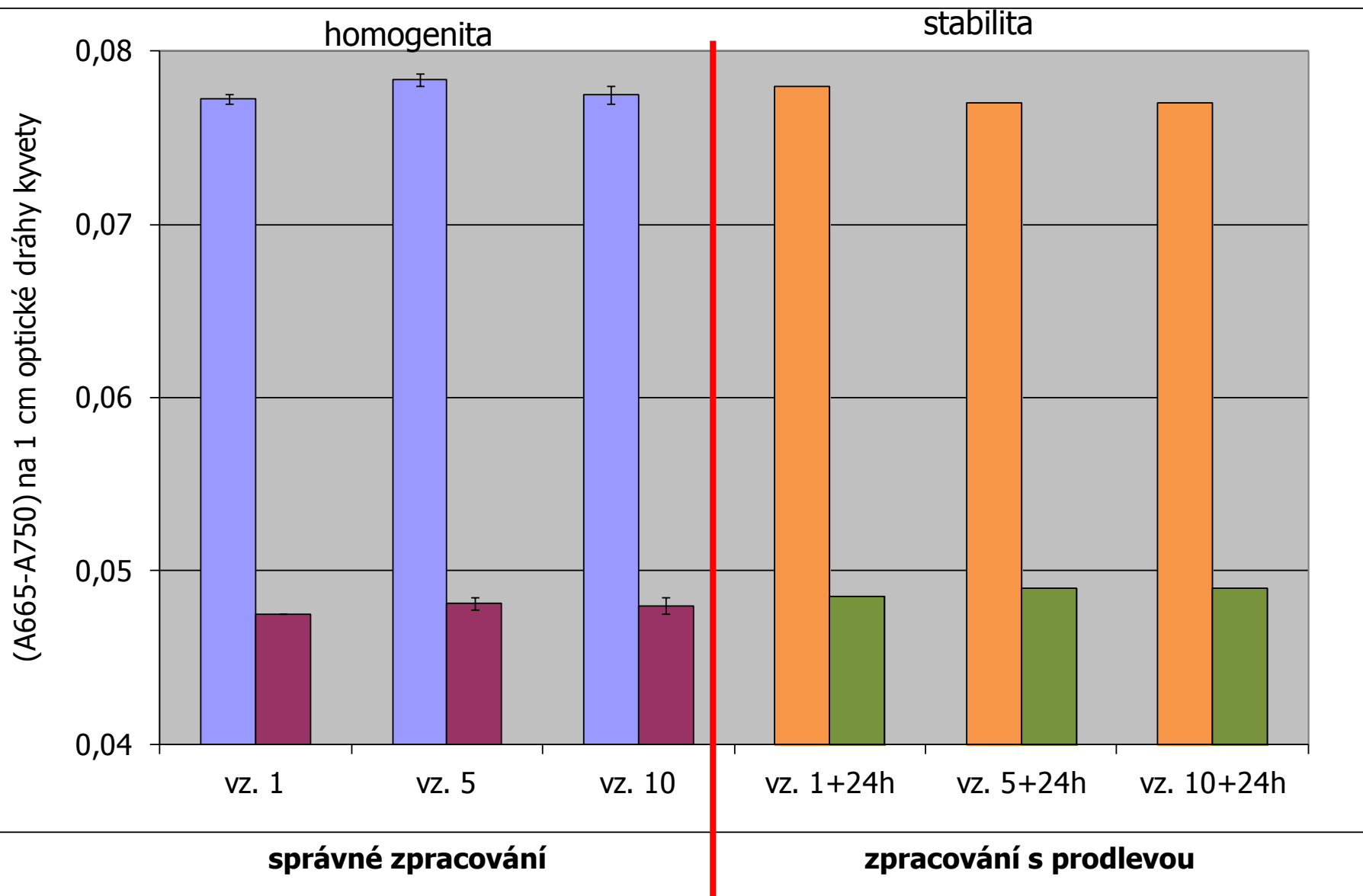
vztažná odchylka: ±30%

interval správných hodnot: 17,36 - 32,24 µg/l

Extrakty

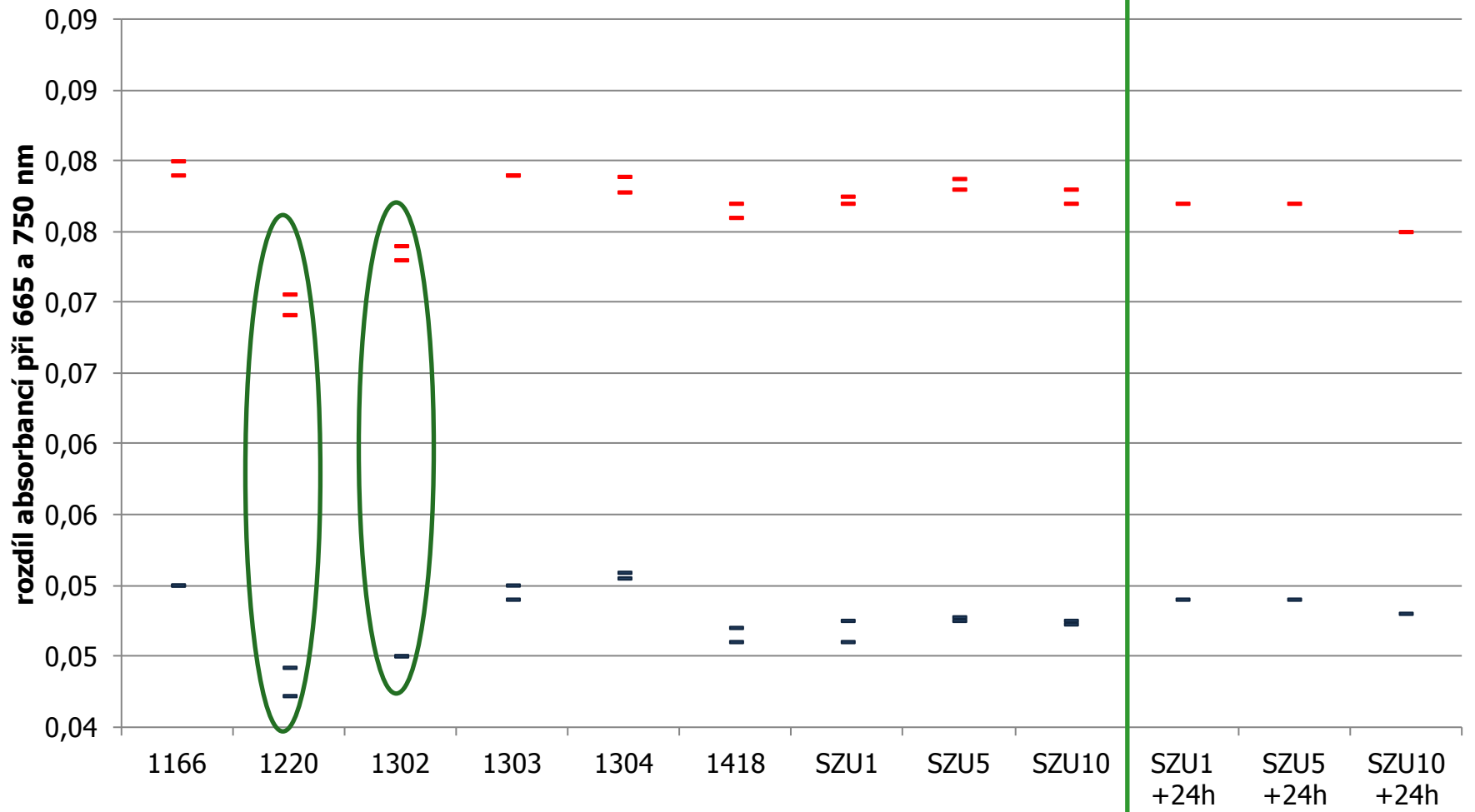

Vzorek 4 (extrakt) – homogenita, stabilita

Absorbance ($A_{665} - A_{750}$)/1cm

Vzorek 5 - filtry

- Šeberák
- Suchý led

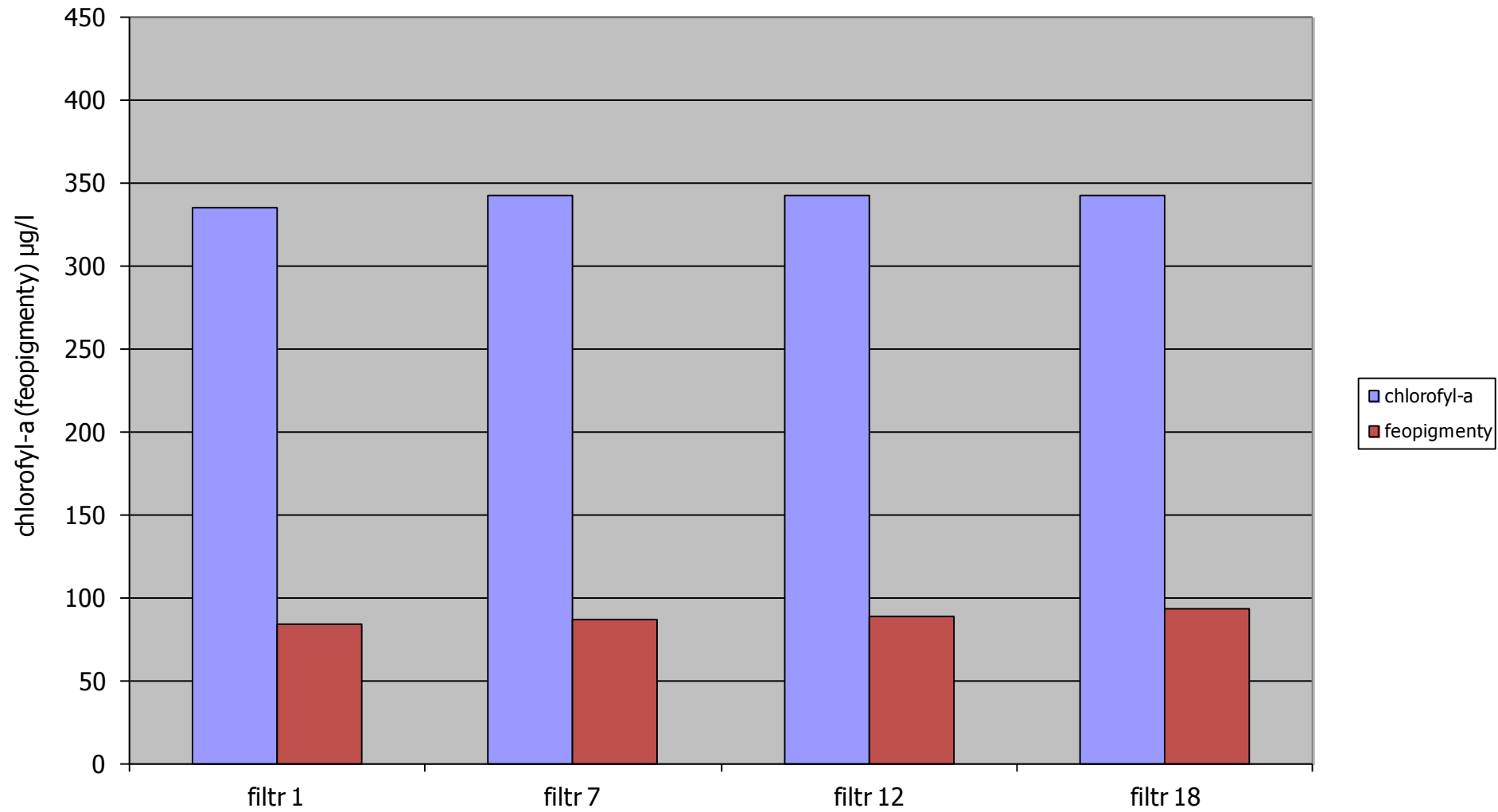
Druhý den ještě zbytky suchého ledu
(uchování přes noc v mrazáku)

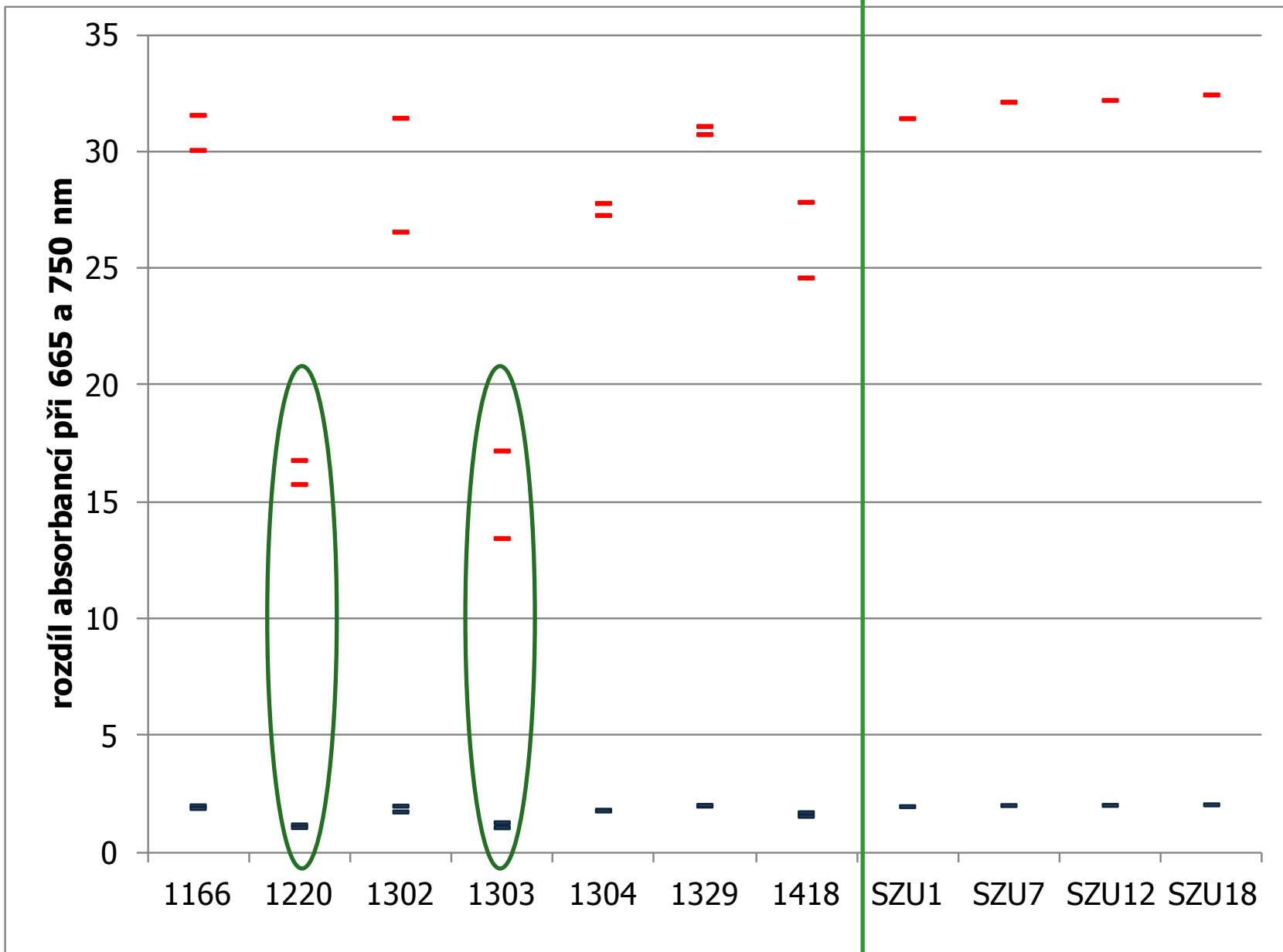

**Vloni (2012) filtry zfialověly
Letos jsme to nepozorovali**

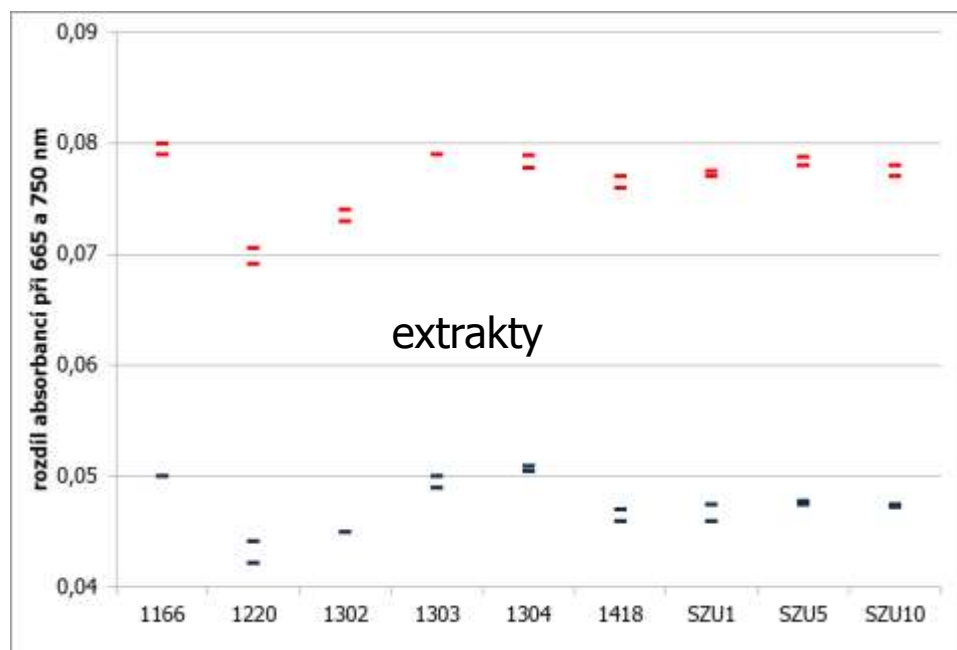
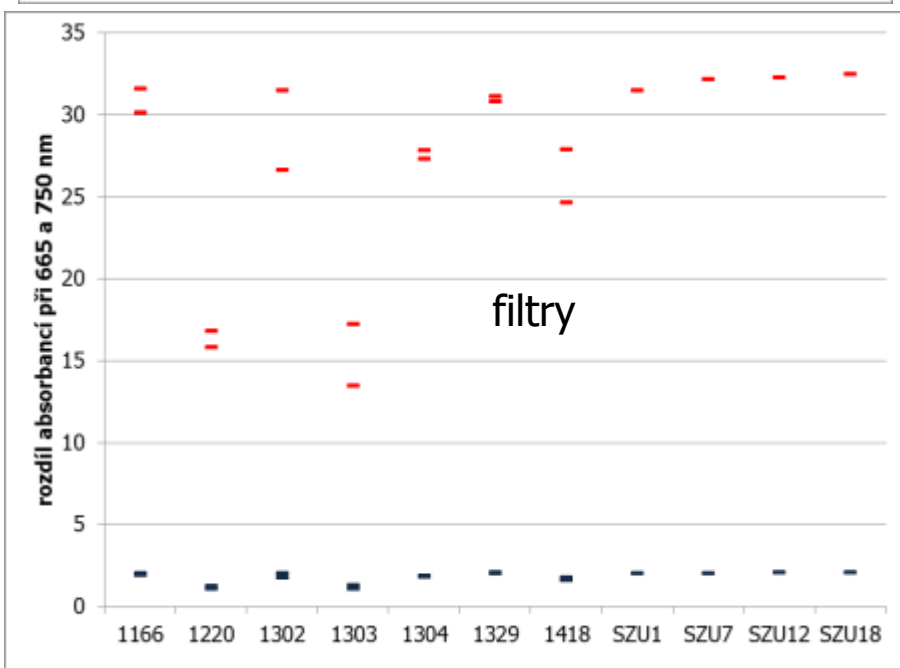
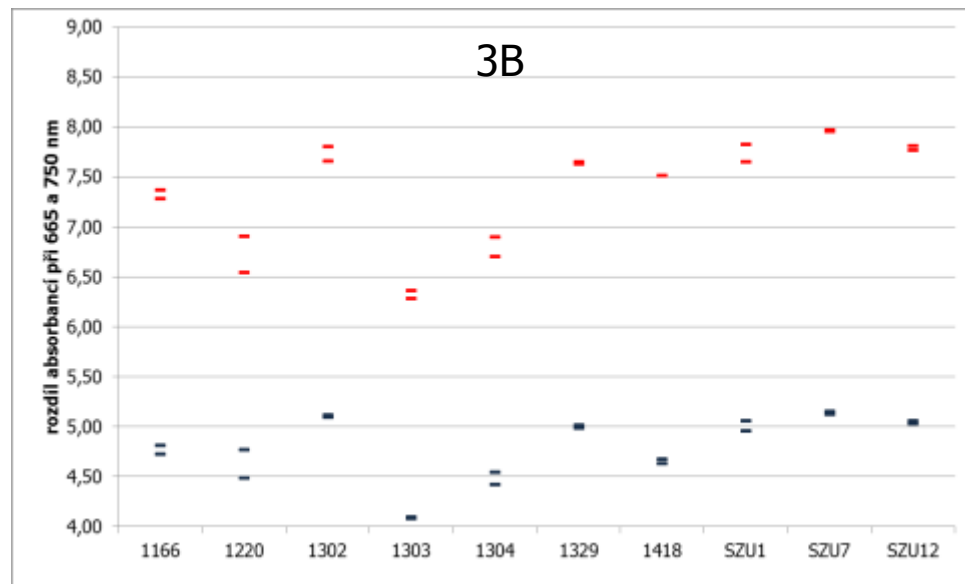
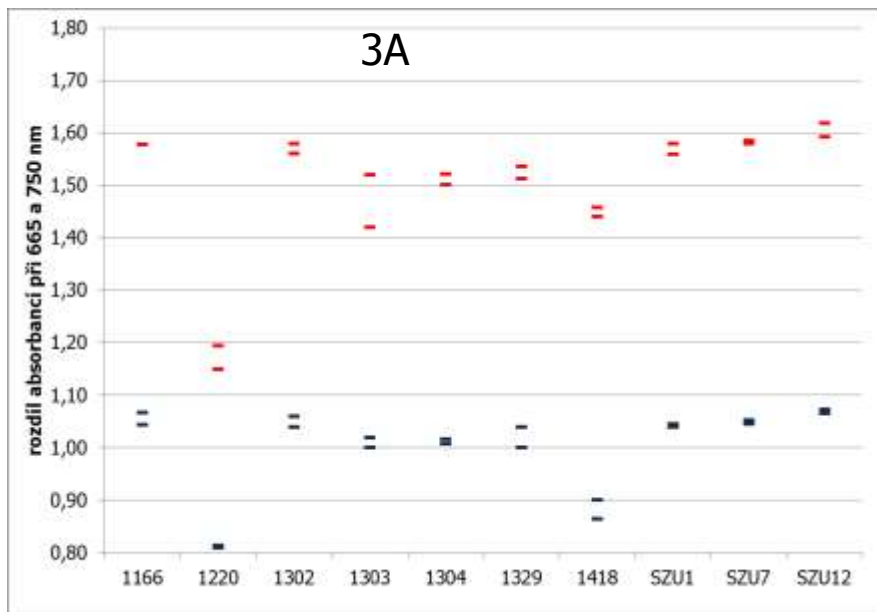
Vzorek 5 (filtry) - homogenita

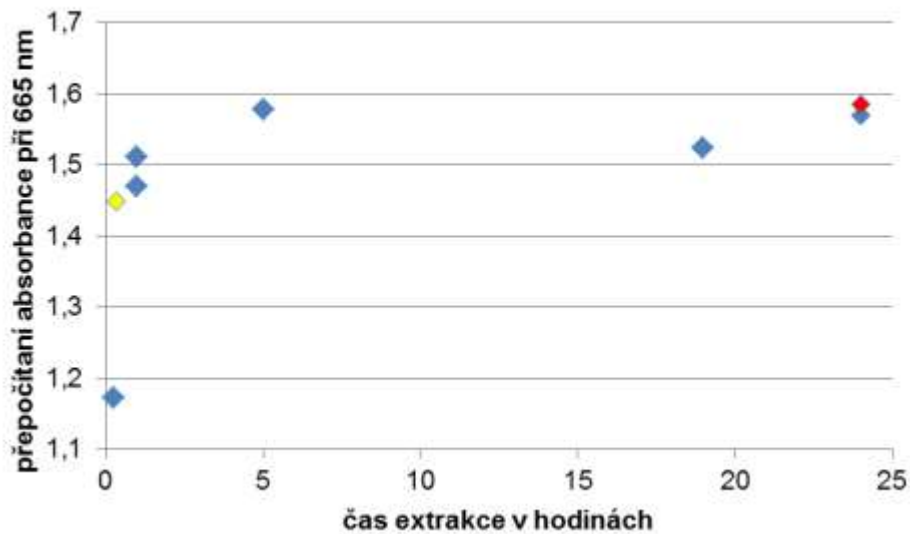
Chlorofyl - syntéza

Účastník 1220 nižší absorbance u všech vzorků (včetně extraktů)

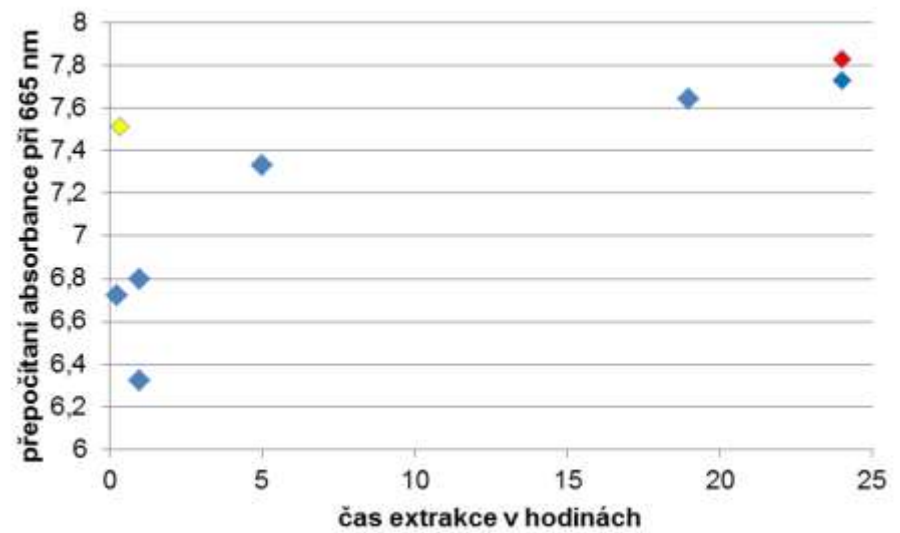

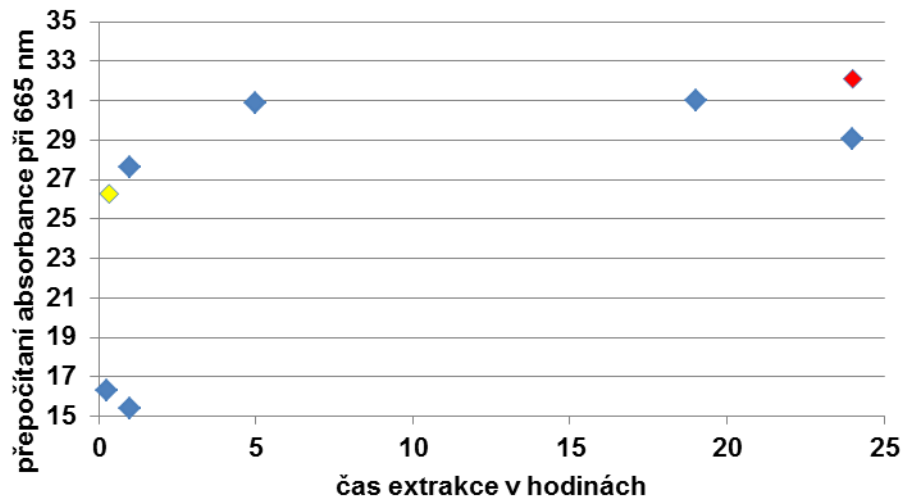
MPZ 2013 - chlorofyl-a (čas extrakce) - vzorek 3A

MPZ 2013 - chlorofyl-a (čas extrakce) - vzorek 3B

MPZ 2013 - chlorofyl-a (čas extrakce) - vzorek 5

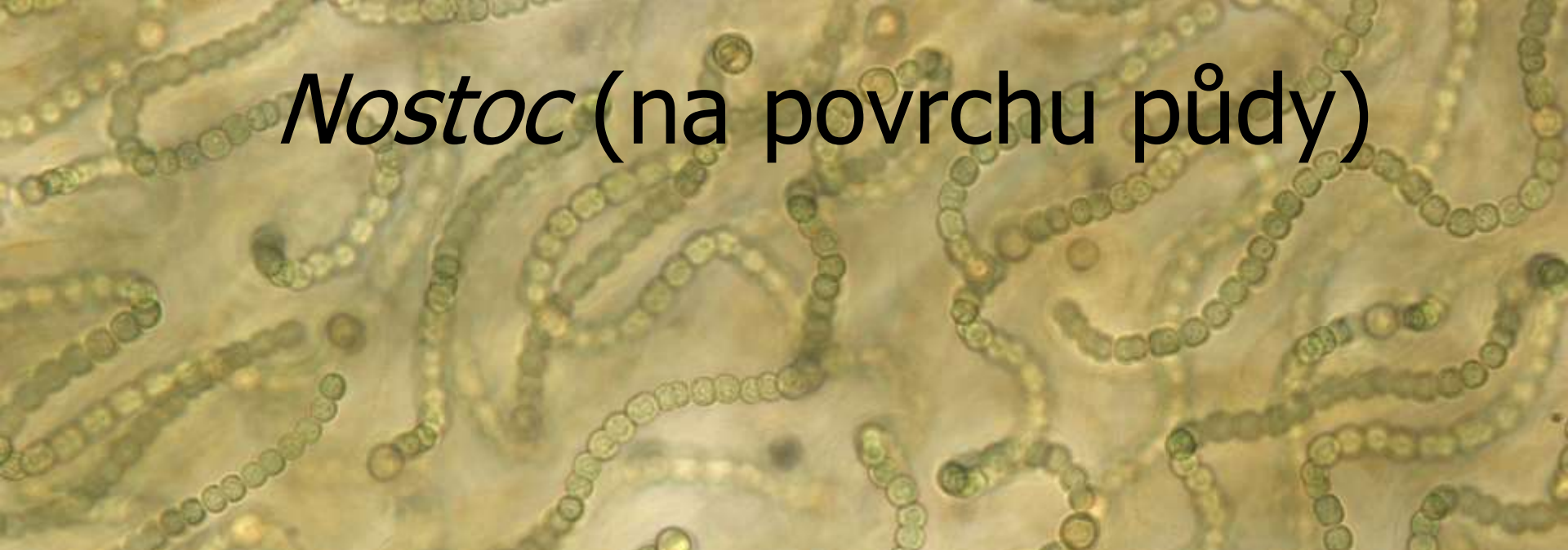

Extrakční časy v desítkách minut mohou být nedostatečné

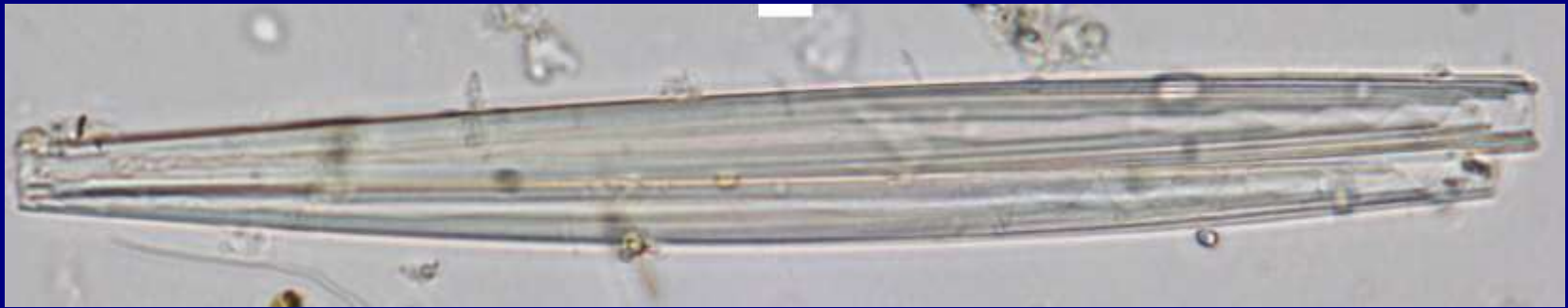
*Červeně – SZÚ
Žlutě – laboratoř, která používala jiné
extrakční činidlo (aceton, metanol)*

Zajímavé taxony a další objekty

Nostoc (na povrchu půdy)

Nevíte, co to je za abioseston?

Legislativní okno

Novelizace vyhlášky č. 238/2011 Sb.

- Očekávat lze vydání v první polovině 2014
- v oblasti přírodních koupališť spíše drobné změny

Revize norem

- Probíhá revize ČSN 75 7713 pro stanovení abiosestonu

Zajímavost závěrem

Vyhodnocení dotazníku
(hlášení onemocnění z koupání)
za sezónu 2013

Základní údaje

- zpracování
  - 1. polovina roku 2009
  - připomínky od KHS
- spuštěn – polovina května 2009
  - <http://www.szu.cz/voda/dotaznik/>
- kontrola zaslaných dat
  - do loňského roku zhruba 1 x týdně
  - v letošním roce častěji (denně) – přímý přístup

[Home](#) » [Nemoci z koupání](#) 1/3

Nemoci z koupání

1. Pohlaví:

- muž
 žena

2. Věk:

3. Jméno* a kontakt (mail, telefon) nepovinné, ale užitečné údaje pro případné upřesnění informací:

4. Místo koupání (pokud je to možné, přesná lokalizace):

5. Datum koupání (pokud již nevíte přesně, uveďte aspoň týden nebo měsíc):

6. Počet koupajících se osob v daném místě a dni:

- 0 - 10
 11 - 50
 51 - 100
 více než 100

7. Přibližná délka pobytu ve vodě (za den):

8. Typ vodní aktivity: (můžete zaškrtnout i více možností)

- Brouzdání ve vodě
 Hry ve vodě
 Plavání bez ponoru hlavy
 Plavání s ponorem hlavy + potápění
 Vodní sporty (např. kanoistika, jízda na vodních lyžích nebo vodním skútru apod.):

Témata zdraví a bezpečnosti

Aktuality

Autorizace a kvalita služeb v ochraně
veřejného zdraví

Věda a výzkum

Knihovna

Odkazy

Kontaktní údaje

Státní zdravotní ústav

Štefánikova 48

Praha 10, 100 42

Telefon: 275010330

Fax: CZ75010330

9. Napili jste se při koupání vody?

- ano
 ne

10. Doba (v hodinách či dnech), za jak dlouho od kontaktu s vodou se objevily první příznaky onemocnění:

11. Projevy onemocnění (prosíme o podrobnější popis):

12. Délka trvání onemocnění:

13. Navštívil(a) jste kvůli tomuto onemocnění lékaře?

- ano
 ne

pokud ano, za jak dlouho po objevení příznaků:

pokud ano, jaká byla diagnóza?

14. Byla nutná léčba?

- ano
 ne

15. Byla nutná hospitalizace?

- ano
 ne

16. Víte ještě o jiném případě, výskytu zdravotních problémů z této vody? Prosíme, uveďte:

17. Zde můžete uvést jakékoli další informace, které považujete v této souvislosti za důležité (např. zdravotní stav či léčba, které mohou nějakým způsobem souviset s projevy onemocnění, úhyn ryb v dané lokalitě, chov zemědělských zvířat v blízkosti koupacího místa, zákal vody ad.):

*Jméno a kontakt slouží zpracovatelům dotazníku jen pro případ potřeby upřesnění poskytnutých informací. Další zpracování a prezentace výsledků se již děje ve zcela anonymní podobě, takže nemusíte mít obavu ze zneužití

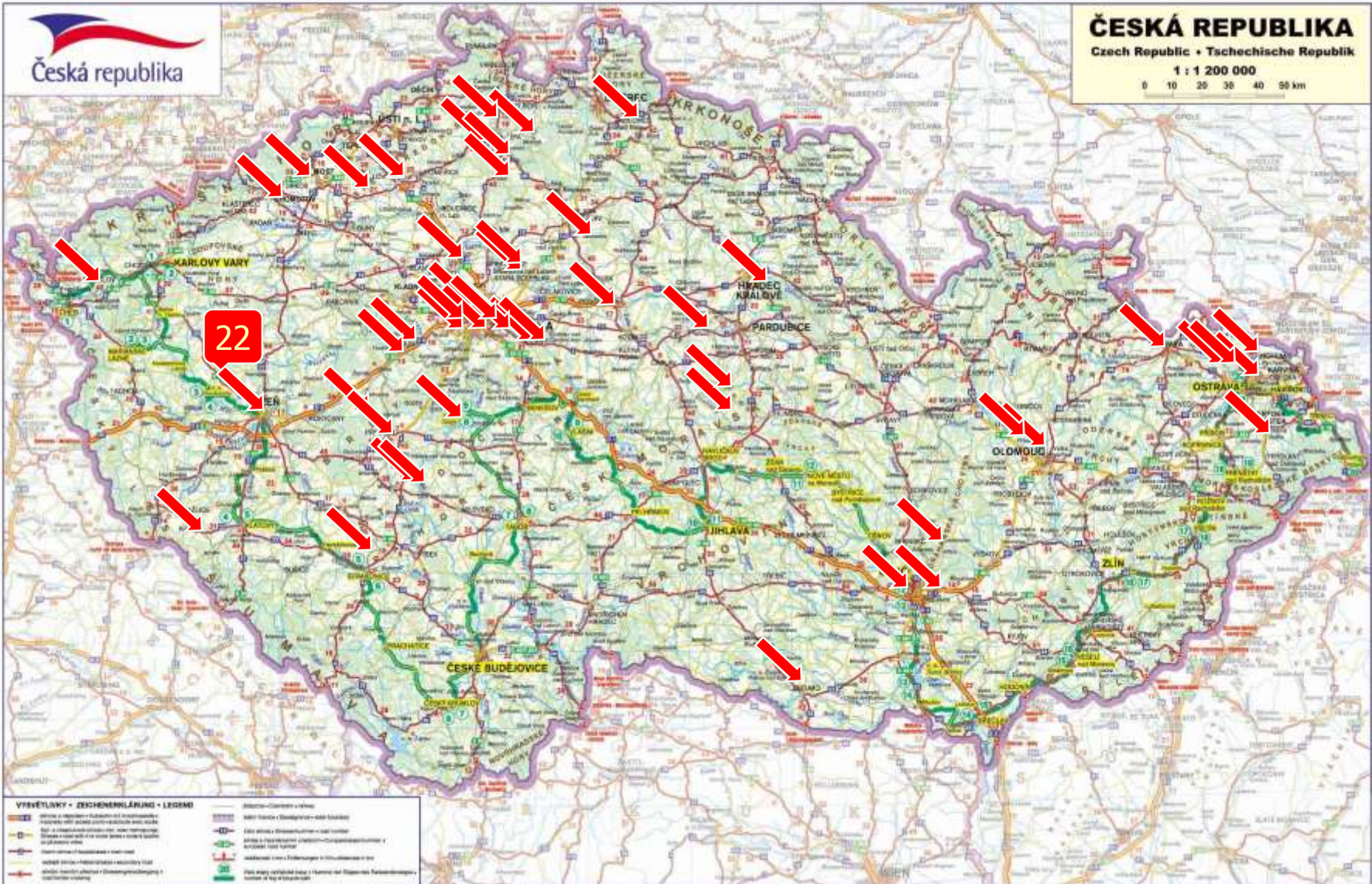
Struktura odpovědí (2009 – 2013)

- Ubylo prázdných odpovědí
- Vtipálků málo (méně, než jsme čekali)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
Prázdné, částečně vyplněné	77	78	34	14	25	228
Vyplněné - vtipy	3	1	2			6
Vyplněné – vážně míněné	5	20	7	14	44	90
Celkem	85	99	43	28	63	324

Rozložení případů během roku

Měsíc	2009	2010	2011	2012	2013	celkem
leden						
únor		1				1
březen						
duben					1	1
květen			1		1	2
červen	1	1	1	1	3	7
červenec	3	14	3	8	28	56
srpen		2	2	5	10	19
září		2				2
říjen						
listopad						
prosinec	1					1

© Kartografie Praha, s. r. o., 2004

Zdroj: http://www.galerie.czechswimming.cz/subdom/galerie/images/sampled/AdmiroGallery/2013/07_LMCR10km_Bolevak/sid_20120.jpg

Mezihostitelé – velmi drobní plži (atypické)

Cerkárie – ale dermatitidu
nezpůsobující taxon

případy 2013 (1)

- Velký Bolevecký rybník - cerkariová dermatitida
  - 1 případ – 12.-13.6. + se zpožděním
  - 1 případ - 17.6.
  - 19 případů - 5.7. dálkoví plavci (13 – 67 let)
  - 1 případ - 3.8.
  - 1 x hlášení, že se koupe a nic mu není
- Hluboká u Kdyně – cerkariová dermatitida ?
  - žena (24) svědivé pupínky se zarudnutím
- Nový rybník (Příbram)
  - chlapec (2) - vyrážka - červené pupínky, zpočátku na zádech a hrudníku, později i na nohách a břiše
  - cerk. dermatitida po komunikaci s matkou vyloučena

případy 2013 (2)

➤ Podskalí (Orlík)

- Ženy (45 a 42) – vyrážka a svědění kůže (několik lidí říkalo, že má tytéž příznaky).
- 15.-17.6.2013 – ještě ovlivněno povodní (ve vodě „klády a nepořádek, který připlaval“)
- „Nikdo nás nevaroval“

➤ Jednotlivé případy „vyrážky“

- Motol, koupaliště Nedamov (2x), Nová Živohošť, jezero Lhota, Nový rybník (Příbram), Zvole nad Pernštejnem (biotop)
- Sečská přehrada (neodesláno)

➤ Pískovna u Chomutova (u Olomouce)

- dívka (15), mykóza – svědění (trvání deset dní)

➤ koupaliště Údlice (okr. Chomutov)

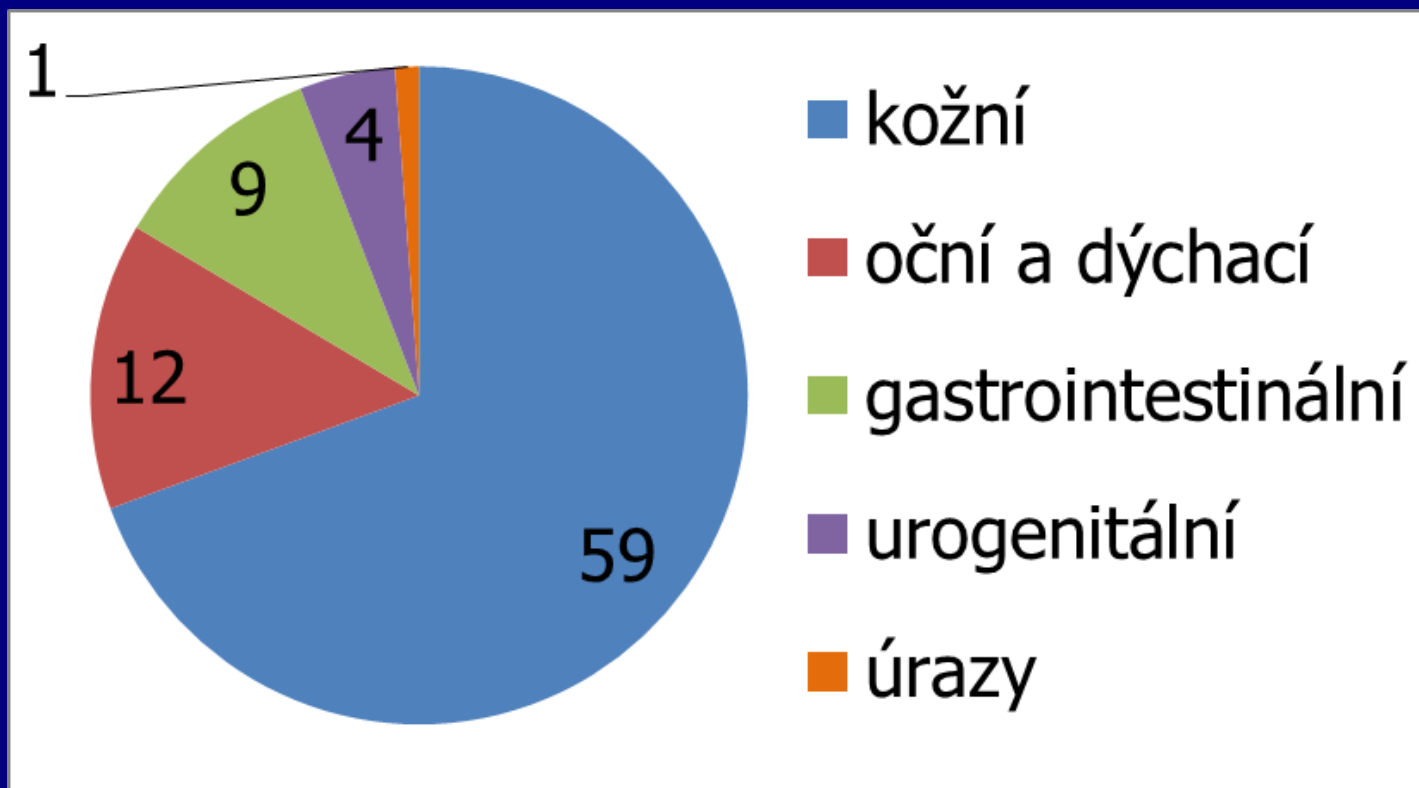
- syn vyrážka, otec červené pupínky, matka výtok

případy 2013 (3)

- koupaliště Beroun
  - kašel
- Rybník Olšovec
  - Zánět v očích, průjem, bolesti břicha
- Koupaliště v Kolovratech
  - škrábání v krku, afty
- u Kadlecova mlýna, Mariánské údolí
  - horečka
- Hostivař
  - žena (nevolnost, průjem, slabost), dcera trpí podobnými příznaky + bolest břicha; manžel - silný průjem

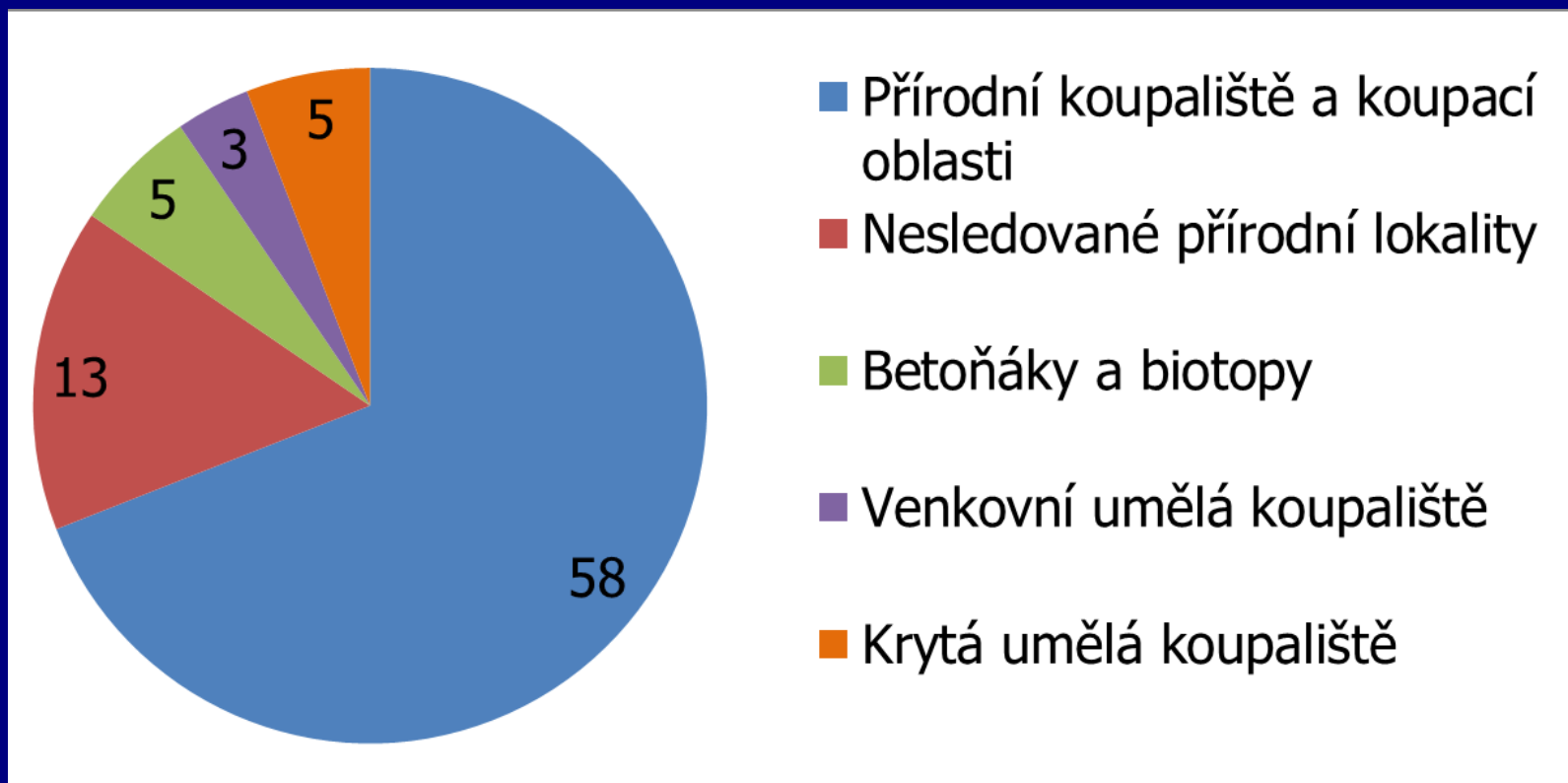
Případy podle onemocnění (2009 – 2013)

- Převaha kožních onemocnění (69 %)
- Na nesledovaných pouze (15 %)

Případy podle typu lokality (2009 - 2013)

- Převaha případů na přírodních sledovaných lokalitách (69 %)
- Na nesledovaných pouze (15 %)

Děkuji za pozornost a zase za rok na shledanou